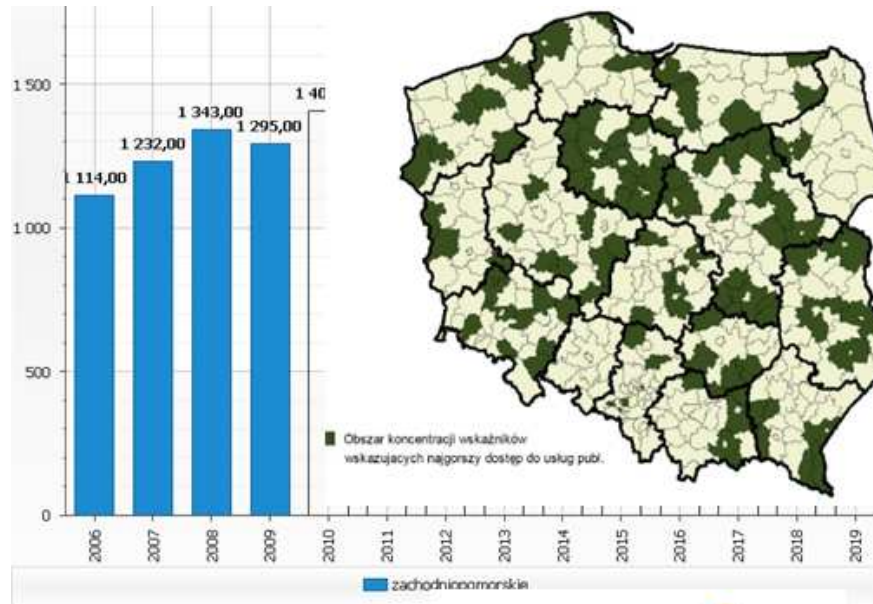

ZARZĄD WOJEWÓDZTWA
ZACHODNIOPOMORSKIEGO

Pomorze
Zachodnie

PROGRAM STRATEGICZNY

Współpraca terytorialna

Szczecin 2013

Spis treści

Wstęp	3
Aktualne podstawy prawne	4
Część diagnostyczna	6
1. Wymiar międzynarodowy	6
2. Wymiar międzyregionalny	9
3. Wymiar subregionalny.....	12
4. Wymiar polityki miejskiej	16
Analiza SWOT	18
1. Wymiar międzynarodowy	18
2. Wymiar międzyregionalny	20
3. Wymiar subregionalny.....	21
4. Wymiar polityki miejskiej	22
Część wykonawcza	23
1. Wymiar międzynarodowy	23
2. Wymiar międzyregionalny	28
3. Wymiar subregionalny.....	32
4. Wymiar polityki miejskiej	37
Założenia Programu Strategicznego „Współpraca terytorialna”	41

Wstęp

Polityka regionalna stoi przed wyborem koncentracji środków wokół celów związanych w podnoszeniem konkurencyjności regionu lub też może orientować się na wspieranie regionów najsłabszych, względnie zacofanych, co w obliczu ograniczoności środków musi powodować wolniejszą modernizację gospodarki regionalnej i ma znaczenie głównie socjalne. Stosując nomenklaturę przyjętą w Polityce Spójności UE do wymiaru regionalnego, możemy więc mówić o wyborze konkurencyjności (całego regionu lub poszczególnych jego obszarów funkcjonalnych) lub też o konwergencji (między obszarami funkcjonalnymi wewnątrz regionu).

Dylematy nie są obce także terytorialnemu wymiarowi Polityki Spójności. Wprowadzona do formalnego obiegu Traktatem Lizbońskim spójność terytorialna stwarza nowe pole do interpretacji i uściśleń, jest to bowiem termin ciągle jeszcze nie w pełni jasny.

Jak w przypadku polityki regionalnej, tak i w sferze polityki przestrzennej (która wraz z polityką regionalną składa się na terytorialne ujęcia polityki rozwoju) rysują się dwa odmienne stanowiska: pro-wyrównawcze (konwergencyjne) oraz funkcjonalne rozumienie spójności terytorialnej. W myśl pierwszego spójność terytorialną uzyskujemy, dążąc do zmniejszania różnic przestrzennych (w poziomie rozwoju bądź w dostępie do usług społecznych). Ujęcie funkcjonalne mówi natomiast, że spójność terytorialną uzyskujemy przez eliminowanie barier i ograniczeń wynikających z zagospodarowania przestrzennego, zmniejszających możliwości uzyskiwania spójności gospodarczej i społecznej. Polega to więc m.in. na:

- usuwaniu barier transportowych tam, gdzie ich istnienie ogranicza możliwości rozwoju gospodarczego i zaspokajania potrzeb społecznych,
- powiązaniu najważniejszych ogniw przestrzennego układu Europy i kraju – ośrodków metropolitalnych – i tych ośrodków z ich regionalnym zapleczem,
- rozwijaniu sieci współpracy naukowej oraz sieci powiązań między sferą B+R i biznesem.

Takie rozumienie spójności uwzględnia jedną z zasadniczych przemian, jaka zaszła w modelu rozwoju: gospodarkę miejsc zastępuje gospodarka przepływów. Polityka Spójności powinna więc przechodzić od interweniowania w określonych, wyodrębnionych układach

terytorialnych do zwiększania funkcjonalnych powiązań między ich gospodarczymi i społecznymi elementami¹.

Program Strategiczny Współpraca Terytorialna rozpoczyna opisany wyżej proces przemian podejmując próbę zwiększenia przepływów zarówno w ujęciu wewnątrzregionalnym, jak i międzyregionalnym i międzynarodowym. Program obejmuje cztery płaszczyzny interwencji, których równoczesna realizacja powinna przyczynić się do akceleracji rozwoju społeczno-gospodarczego regionu.

W wymiarze miejskim planowana interwencja ma na celu poprawę jakości przestrzeni miejskich i rewitalizacji obszarów problemowych lokalnych ośrodków rozwoju. Wymiar subregionalny nakierowany jest na wsparcie potencjałów wyodrębnionych układów terytorialnych w celu usunięcia barier ograniczających możliwości rozwoju i zaspokajania potrzeb społecznych. Działania podejmowane w wymiarze międzyregionalnym mają za zadanie ugruntowanie pozycji województwa zachodniopomorskiego w makroregionie Polski Zachodniej oraz usprawnić procesy rozwojowe lub rozwiązywać problemy charakterystyczne dla styku granic administracyjnych regionów. Natomiast działania w skali międzynarodowej skoncentrowane są na budowie pozycji województwa wśród regionów Unii Europejskiej, w szczególności w Basenie Morza Bałtyckiego, a także powiązań funkcjonalnych z wysoko rozwiniętymi regionami w celu rozwoju specjalizacji regionalnych i innowacyjności regionu.

Ze względu na horyzontalny charakter programu – działania Programu Strategicznego Współpraca Terytorialna są ściśle powiązane lub współrealizowane z działaniami zawartymi w pozostałych Programach Strategicznych (nie stanowią one powielenia działań, lecz ich synergiczne uzupełnienie).

Aktualne podstawy prawne

- Zgodnie z zapisami ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju przez politykę rozwoju rozumie się zespół wzajemnie powiązanych działań podejmowanych i realizowanych w celu zapewnienia trwałego i zrównoważonego rozwoju kraju, spójności społeczno-gospodarczej, regionalnej i przestrzennej, podnoszenia konkurencyjności gospodarki oraz tworzenia nowych miejsc pracy w skali krajowej, regionalnej lub lokalnej.

---

¹ Por. *Zarządzanie strategiczne regionem*. red. J.Górniak, S.Mazur, MRR Warszawa 2012

- Zgodnie z zapisami ustawy z dnia 5 czerwca 1998 roku o samorządzie województwa jest on zobligowany do prowadzenia polityki rozwoju województwa, na którą składa się m.in. tworzenie warunków rozwoju gospodarczego.
- Wedle zapisów w/w ustawy samorząd województwa określa również strategię rozwoju województwa, uwzględniającą pobudzanie aktywności gospodarczej i podnoszeniem poziomu konkurencyjności i innowacyjności gospodarki województwa.

Dokumenty regionalne, krajowe i unijne

- Potrzeba przygotowania programu strategicznego wynika głównie z zapisów Strategii Rozwoju Województwa Zachodniopomorskiego, w szczególności celów strategicznych: Cel 1. Wzrost innowacyjności i efektywności gospodarowania, Cel 2. Wzmocnienie atrakcyjności inwestycyjnej regionu, oraz Cel 3. Zwiększenie przestrzennej konkurencyjności regionu.
- Egzemplifikacją Programu Strategicznego w wymiarze międzynarodowym jest Uchwała nr XXVI/269/08 Sejmiku Województwa Zachodniopomorskiego z dnia 2 grudnia 2008 roku: „Priorytety współpracy zagranicznej Województwa Zachodniopomorskiego”.
- Odzwierciedleniem Programu Strategicznego w wymiarze międzyregionalnym jest Porozumienie zawarte dnia 26 sierpnia 2010 roku w sprawie podjęcia wspólnych prac nad strategią i programem operacyjnym rozwoju Polski Zachodniej.
- Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2020 wskazuje strategiczne działania rozwojowe zarówno w oparciu o: miasta subregionalne i lokalne, współpracę między-metropolitalną w ujęciu krajowym, jak i europejskim, budowę konkurencyjności makroregionalnej i międzynarodowej regionów.
- Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030 wyróżnia obszary funkcjonalne, obszary problemowe i obszary strategicznej interwencji oraz przyporządkowuje im odpowiednie ustalenia do realizacji w celu zapewnienia ich spójności i konkurencyjności.
- Projekty rozporządzeń dotyczących Polityki Spójności na lata 2014-2020 nakierowane są na wzmocnienie spójności terytorialnej m.in. poprzez: współpracę między regionami, skoncentrowanie na zrównoważonym rozwoju miast (na ten cel przewiduje się alokację 5% środków EFRR), utworzenie platformy rozwoju obszarów miejskich, czy skierowanie dodatkowych środków do obszarów problemowych.

Część diagnostyczna

1. Wymiar międzynarodowy

1. Obszar priorytetowy dla województwa stanowi region Morza Bałtyckiego, w którym współpraca obejmuje region Skania w Szwecji, kraj związkowy Meklemburgia Pomorze-Przednie w Niemczech i Obwód Kaliningradzki w Rosji. Rozwijane są także partnerskie kontakty z regionami państw basenu Morza Bałtyckiego - krajem związkowym Szlezwik-Holsztyn i miastem Hamburg (Niemcy), regionem Oulu (Finlandia), regionem Kłajpedy (Rosja), rejonem wileńskim (Litwa) i regionem Pärnu (Estonia), a także starostwem miasta Niemenczyn.
2. Tradycyjnie najintensywniejsze są zewnętrzne relacje regionu z granicznymi landami niemieckimi: Meklemburgią i Brandenburgią. Powiązania komunikacyjne z Niemcami, w tym stan dróg i linii kolejowej, ulegają systematycznej poprawie. Z kolei największy napływ kapitału zagranicznego pochodzi z krajów skandynawskich.
3. W województwie zachodniopomorskim przecinają się międzynarodowe i krajowe szlaki transportowe relacji północ-południe i wschód-zachód. Jednym z kluczowych wyzwań jest rozwój infrastruktury transportowej Środkowoeuropejskiego Korytarza Transportowego CETC - ROUTE65 wraz z jego siecią wspomagającą. Kluczowe jej elementy to droga krajowa S3 (Świnoujście – Szczecin – Gorzów Wlkp. – Legnica – Lubawka), linie kolejowe: nr 273 (Wrocław – Zielona Góra – Szczecin), nr 351 (Poznań – Szczecin) oraz nr 401 (Szczecin Dąbie – Świnoujście). Środkowoeuropejski Korytarz Transportowy wspomagany będzie przez sieć obejmującą drogi wojewódzkie nr 113, 122, 120, 142, linie kolejowe nr 408 i 409 łączące Szczecin z Hamburgiem i Berlinem oraz linie kolejowe nr 411, 422 i 430 tworzące ciąg Stargard Szczeciński – Myślibórz – Kostrzyn. Stwarza to naturalną potrzebę współpracy między regionami tworzącymi ww. szlaki transportowe.
4. Odrzańska Droga Wodna jako element europejskiego systemu transportowego, może w przyszłości w znaczący sposób wzmocnić zaplecze transportowe województw położonych wzdłuż jej szlaku, przyczyniając się do rozwoju transportu multimodalnego w kraju. Aby Odrzańska Droga Wodna mogła stanowić alternatywną gałąź transportu ładunków konieczne są inwestycje, które dostosują jej parametry hydrotechniczne odpowiadające IV/V klasie żeglowności i poprawa dostępności komunikacyjnej portów od strony morza. Dlatego należy pogłębić tor wodny Świnoujście – Szczecin do głębokości 12,5 m, oraz zapewnić możliwości pogłębienia toru podejściowego do Świnoujścia do

17,5 m. Dzięki temu poprawi się jego dostępność dla statków od strony morza, a co za tym idzie będą one mogły w większym zakresie konkurować z portami w Regionie Morza Bałtyckiego. Niezbędna dla rozwoju portu w Świnoujściu jest także realizacja stałego połączenia drogowego pomiędzy wyspami Uznam i Wolin.

5. Przeprowadzona na poziomie kraju analiza zmian klimatycznych w perspektywie do roku 2030 wskazuje na wzrost temperatury powietrza, co pociąga za sobą wzrost zmienności i częstsze występowanie zjawisk ekstremalnych. Przewiduje się, że w okresie 2011-2030 średni roczny poziom morza wzdłuż całego wybrzeża, będzie wyższy o około 5 cm w stosunku do wartości z okresu referencyjnego tj. 1971-1990. Bardzo istotnym skutkiem zmian klimatu będzie wzrost częstotliwości powodzi sztormowych i częstsze zalewanie terenów nisko położonych oraz degradacja nadmorskich klifów i brzegu morskiego, co spowoduje silną presję na infrastrukturę znajdującą się na tych terenach i potrzebę zintegrowanego zarządzania obszarami przybrzeżnymi krajów basenu Morza Bałtyckiego, a także odpowiednią ochronę tego ekosystemu oraz bezpieczeństwa na morzu – zgodnie z priorytetami SUE RMB.
6. Od ponad 10 lat Stowarzyszenie Gmin Polskich Euroregionu Pomerania aktywnie współpracuje z niemieckim Związkiem Komunalnym „Europaregion Pomerania e.V.” na rzecz wspierania i rozwijania samorządności gmin na obszarze Euroregionu Pomerania. Współpraca z zagranicznymi partnerami zarówno samorządów, przedsiębiorstw, jak i organizacji pozarządowych nadal ma charakter rozproszonych, nieskoordynowanych, niejednokrotnie sprzecznych działań, co negatywnie wpływa na jakość i efektywność współpracy zagranicznej i transgranicznej.
7. Województwo zachodniopomorskie znajduje się w strefie oddziaływania metropolii berlińskiej. Nasilające się procesy rozwoju sieci europejskich metropolii (poparte pro-metropolitalną polityką Komisji Europejskiej na lata 2014-2020) stwarza warunki do akceleracji rozwoju społeczno-gospodarczego Szczecińskiego Obszaru Metropolitalnego w oparciu o współpracę z Berlinem i innymi największymi metropoliami Basenu Morza Bałtyckiego i Europy.
8. Sprzedaż produktów eksportowych województwa zachodniopomorskiego koncentruje się na wyrobach drzewno-meblarskich, sprzedaży żywca i wyrobów mięsnych, produktach elektro-maszynowych, chemicznych i metalowych. Zachodniopomorskie przedsiębiorstwa w zbyt małym stopniu wykorzystują korzystne, transgraniczne położenie regionu oraz bliskość Berlina i krajów skandynawskich. Powiązania gospodarcze z tymi obszarami (mierzone np. wielkością eksportu) są zbyt małe. Jednym z powodów tej

sytuacji jest nadmierne rozdrobnienie firm w regionie, niesprzyjające nawiązywaniu poważnych i trwałych kontaktów międzynarodowych.

9. Na obszarze województwa zachodniopomorskiego brak jest mocnego zaplecza badawczo – rozwojowego dla nowoczesnej gospodarki. Poziom innowacyjności zachodniopomorskich przedsiębiorstw jest pod każdym względem zdecydowanie za niski. Nieliczne firmy, które zdolne są do samodzielnej, planowej działalności proinnowacyjnej (np. eksperymentowanie, patentowanie, prototypy, współpraca z nauką) działają w odosobnieniu, a motorem ich rozwoju jest jedynie zapał i wiedza ich właścicieli. Stąd też pilna potrzeba tworzenia warunków rozwoju współpracy przedsiębiorstw z wysoko rozwiniętymi ośrodkami innowacji, ze szczególnym uwzględnieniem regionów nadbałtyckich i makroregionu Polski Zachodniej.
10. W większości przypadków istniejące klastry nie uzyskały dotychczas satysfakcjonującego poziomu zaawansowania organizacyjnego, nie stanowią istotnej jakości dodanej w wymiarze rozwoju badań i wdrażania potencjału innowacyjnego, stąd konieczne dalsze budowanie ich potencjału kompetencyjnego. Potrzeba rozbudowy struktur sieciowych (w tym w szczególności w ujęciu transgranicznym i międzynarodowym) jest w regionie istotna szczególnie dlatego, że w dużej mierze skompensowałoby to skutki nadmiernego rozdrobnienia struktury wielkościowej firm, co efektywnie wzmocniłoby konkurencyjność gospodarki regionu.
11. Znamienne dla regionu jest zjawisko osiedlania się jego mieszkańców w pobliskich powiatach niemieckich . Co roku w Meklemburgii-Pomorzu Przednim i w Brandenburgii osiedla się kilkaset rodzin z obszaru województwa zachodniopomorskiego, w większości Szczecina i okolic.
12. Rozwija się transgraniczna współpraca samorządów, znajdująca wyraz w projektach kulturalnych, wymianie młodzieży, ale także rozwoju powiązań infrastrukturalnych (np. połączenia drogowe, przeprawa promowa w Gozdowicach). Odbyna się ona w oparciu o prawne i finansowe narzędzia współpracy, w szczególności funkcjonowanie Euroregionu Pomerania oraz fundusze dostępne w ramach Europejskiej Współpracy Terytorialnej, w tym Program Południowy Bałtyk oraz Program Współpracy Transgranicznej Polska (Województwo Zachodniopomorskie) - Meklemburgia Pomorze Przednie / Brandenburgia Interreg IVa. Dalsze zacieśnienie współpracy będzie możliwe w ramach Partnerstwa Odry.
13. Wzrost powiązań gospodarczych i kulturowych z sąsiednimi krajami i polskimi regionami znacząco podniesie potencjał województwa. Wskazane jest ich rozwijanie poprzez

poprawę połączeń transportowych, koordynację planowania przestrzennego, budowę sieci powiązań organizacyjnych i instytucjonalnych, a także wszechstronne działania informacyjne i promocyjne.

14. Rosnące znaczenie krajów Basenu Morza Bałtyckiego w rozwoju społeczno-gospodarczym Unii Europejskiej, poparte Strategią UE dla Regionu Morza Bałtyckiego stawia poważne wyzwania społeczności regionalnej w zakresie utrzymania województwa zachodniopomorskiego w głównym nurcie przemian rozwojowych – zarówno w kwestiach zrównoważonego rozwoju, transportowych, jak i innowacyjnych.
15. Stopniowa internacjonalizacja metropolii europejskich wymusza wprowadzanie nowych rozwiązań zarówno w kontekście kulturowym, społecznym, gospodarczym, jak i edukacyjnym. Województwo zachodniopomorskie winno przygotować się do tych zmian poprzez zacieśnienie współpracy z metropoliami mającymi większe doświadczenie w tych kwestiach.
16. Marka regionu ukierunkowana jest głównie na turystykę. Wciąż niewykorzystane pozostają perspektywy współpracy gospodarczej i naukowej, projektów takich jak np. BalticNet-PlasmaTec, oraz współpracy w zakresie kultury, edukacji, turystyki, czy społeczeństwa obywatelskiego.
17. W niewystarczającym stopniu rozwijane są także relacje gospodarcze i społeczne z pobliskimi regionami krajów Skandynawskich. Wymiana handlowa województwa zachodniopomorskiego ze Skandynawią jest niższa od uzyskiwanej przez Wielkopolskę i Dolny Śląsk.

2. Wymiar międzyregionalny

1. Dostęp do Morza Bałtyckiego, szlaku Odry, międzynarodowej sieci autostrad oraz połączeń lotniczych i kolejowych stanowią o komunikacyjnym znaczeniu regionu. W województwie zachodniopomorskim przecinają się międzynarodowe i krajowe szlaki transportowe relacji północ-południe i wschód-zachód, a jednym z kluczowych wyzwań pozostaje rozwój infrastruktury transportowej Środkowoeuropejskiego Korytarza Transportowego CETC - ROUTE65 wraz z jego siecią wspomagającą. Wobec czego pojawia się naturalna potrzeba współpracy między regionami tworzącymi szlaki transportowe.

2. Istotny element działań zmierzających do wzmocnienia w znaczący sposób zaplecza transportowego województw makroregionu Polski Zachodniej stanowi Odrzańska Droga Wodna jako element europejskiego systemu transportowego. Konieczne jest prowadzenie przedsięwzięć inwestycyjnych dostosowujących parametry hydrotechniczne ODW odpowiadające IV/V klasie żeglowności wraz z poprawą dostępności komunikacyjnej portów od strony morza.
3. Samorządy regionalne województw: zachodniopomorskiego, lubuskiego, wielkopolskiego, dolnośląskiego i opolskiego podjęły oddolną inicjatywę stworzenia wspólnej Strategii Rozwoju Polski Zachodniej do roku 2020. Do końca 2013 roku Strategia zostanie opracowana i zatwierdzona przez Radę Ministrów. Realizacja tej Strategii przyczyni się w pełni do zwiększenia konkurencyjności makroregionu w wymiarze krajowym i europejskim.
4. Współpraca samorządów, przedsiębiorstw, jak i organizacji pozarządowych zlokalizowanych wzdłuż granicy Polski z Niemcami nadal ma charakter rozproszonych, nieskoordynowanych, niejednokrotnie sprzecznych działań, co negatywnie wpływa na jakość i efektywność współpracy międzyregionalnej i rzutuje na współpracę zagraniczną i transgraniczną.
5. Na obszarze województwa zachodniopomorskiego brak jest mocnego zaplecza badawczo – rozwojowego dla nowoczesnej gospodarki. Poziom innowacyjności zachodniopomorskich przedsiębiorstw jest pod każdym względem zdecydowanie za niski. Nieliczne firmy, które zdolne są do samodzielnej, planowej działalności proinnowacyjnej (np. eksperymentowanie, patentowanie, prototypy, współpraca z nauką) działają w odosobnieniu, a motorem ich rozwoju jest jedynie zapał i wiedza ich właścicieli. Stąd też pilna potrzeba tworzenia warunków rozwoju współpracy przedsiębiorstw z wysoko rozwiniętymi ośrodkami innowacji, ze szczególnym uwzględnieniem ośrodków Polski Zachodniej.
6. Wzrost powiązań gospodarczych i kulturowych z sąsiednimi krajami i polskimi regionami znacząco podniesie potencjał województwa. Wskazane jest ich rozwijanie poprzez poprawę połączeń transportowych, koordynację planowania przestrzennego, budowę sieci powiązań organizacyjnych i instytucjonalnych, a także wszechstronne działania informacyjne i promocyjne.
7. Istotnym wyzwaniem dla regionu województwa zachodniopomorskiego jest ukierunkowanie działań aktywizacji gospodarczej na rzecz rozwoju przemysłu w województwie, poprzez wykorzystanie potencjału istniejących terenów województwa

- włączonych do Specjalnych Stref Ekonomicznych oraz Parków Przemysłowych i Technologicznych; w tym także działania poprawiające dostępność komunikacyjną i transportową stref całej Polski Zachodniej.
8. Zachodniopomorskie przedsiębiorstwa w zbyt małym stopniu wykorzystują korzystne, transgraniczne położenie regionu, bliskość Berlina, krajów skandynawskich i ośrodków wzrostu makroregionu Polski Zachodniej. Z uwagi na znaczną koncentrację mikro i małych przedsiębiorstw i słabej pozycji kapitałowej firm istotne są działania zmierzające do tworzenia ponadregionalnych: firm, powiązań sieciowych, klastrów i konsorcjów, które będą w stanie konkurować z przedsiębiorstwami krajowymi i europejskimi.
  9. Wykorzystanie istniejących warunków lokalizacji geograficznej województwa, przy współpracy z województwem wielkopolskim, pomorskim oraz lubuskim, pozwoli na dalszy rozwój branży turystycznej. Konieczne są inwestycje stricte turystyczne związane m.in. z budową i rozbudową obiektów zakwaterowania, zapewnieniem ciągłości szlaków aktywnej turystyki, jak i okołoturystyczne, dotyczące głównie poprawy dostępności komunikacyjnej do terenów o wysokiej atrakcyjności turystycznej.
  10. Nadal niewystarczający jest dostęp do infrastruktury przesyłu energii elektrycznej, szczególnie w małych miastach i na obszarach wiejskich województwa. Region ma dobre warunki dla rozwoju OZE, co przekłada się na pozycję lidera w skali kraju w produkcji energii elektrycznej z wiatru. Jednak na drodze dalszego dynamicznego rozwoju OZE w regionie stoją braki w infrastrukturze (sieci przesyłowe i dystrybucyjne) oraz brak źródeł wytwórczych o charakterze interwencyjnym, które zapewniłyby stabilność energetyczną systemu poprzez kompensacje ewentualnych deficytów energii spowodowanych niestabilnością produkcji w źródłach OZE. Konieczna jest poprawa niezawodności systemów sieci przesyłowych między województwami z jednej strony pozwalająca na odbiór energii z OZE, a z drugiej strony na sprawny interwencyjny przesył energii z konwencjonalnych elektrowni zlokalizowanych w południowej części makroregionu Polski Zachodniej.
  11. Konieczne są działania zmierzające do wzrostu poziomu innowacyjności województwa i makroregionu Polski Zachodniej. Niewątpliwą szansą na rozwój w tym zakresie jest wspólne podjęcie działań na rzecz rozwoju gospodarki opartej na wiedzy, w tym w szczególności rozwój społeczeństwa informacyjnego, wspieranie rozwoju sieci współpracy ośrodków naukowo badawczych i akademickich Polski Zachodniej, oraz ponadregionalnych specjalistycznych centrów usług medycznych.

3. Wymiar subregionalny

1. Przestrzenna struktura województwa zachodniopomorskiego oparta jest na dwóch biegunach rozwoju (aglomeracja szczecińska i koszalińska), które są skrajnie położone względem pozostałej części województwa. Zarówno w sferze rozwoju społecznego jak i gospodarczego, najkorzystniejsze uwarunkowania posiadają gminy położone w sąsiedztwie Szczecina i Koszalina. W centralnej i wschodniej części województwa, w tym szczególnie na obszarach wiejskich, ma miejsce koncentracja problemów demograficznych i dostępności do podstawowych usług publicznych, gdzie nierozwiązanymi zostały problemy lokalnego rynku pracy, wysokiego bezrobocia, niedoinwestowania infrastrukturalnego oraz pauperyzacji.
2. Sieć osadnicza województwa jest stosunkowo równomierna, jednak dwa największe obszary aglomeracyjne Szczecina i Koszalina, zamieszkiwane przez ponad połowę ludności województwa, usytuowane są w północnej części regionu przy granicach zewnętrznych. Pozostała, centralna i południowa część województwa, charakteryzuje się mniejszym potencjałem demograficznym i niższym poziomem urbanizacji. Miasta usytuowane na tym obszarze to głównie ośrodki o znaczeniu subregionalnym i lokalnym.
3. Biorąc pod uwagę analizę sytuacji społeczno – ekonomicznej oraz potencjałów i barier rozwojowych regionu w ujęciu terytorialnym można wskazać obszary województwa, które w skali regionu charakteryzują się wysoką spójnością gospodarczą, społeczną i terytorialną: Szczeciński Obszar Metropolitalny oraz Koszalińsko – KołobrzESCO – Białogardzki Obszar Funkcjonalny oraz obszary o niższej spójności określone mianem Specjalnej Strefy Włączenia.
Z uwagi na konieczność koncentracji działań prorozwojowych w wymiarze przestrzennym powyższe obszary powinny stanowić obszary strategicznej interwencji województwa (OSI). Stanowią one będą przestrzennie i tematycznie skoncentrowane obszary działań strategicznych na rzecz wzmocnienia potencjałów lub przewyciężenia barier rozwojowych.
4. W otoczeniu Szczecina kształtuje się naturalny układ metropolitalny stanowiący dominujący ośrodek rozwoju i oddziaływania na obszar całego województwa. Liczba mieszkańców Szczecińskiego Obszaru Metropolitalnego wynosi 686 tys. (2011 r.). Obszar stanowi układ przestrzenny, w którym wyróżnić można następujące główne ośrodki miejskie: Szczecin (409 tys.), Stargard Szczeciński (69 tys.), Świnoujście (41 tys.), Police (33 tys.), Goleniów (22 tys.), Gryfino (21 tys.). Łącznie miasta w SOM zamieszkuje 600 tys. osób, co stanowi blisko 90% ogólnej liczby mieszkańców (dla

porównania: wskaźnik urbanizacji dla województwa zachodniopomorskiego wynosi 68,8%). Miasta w SOM w skali regionu są ośrodkami dużymi. Spośród 11 miast w województwie (z ogólnej liczby 64), których liczba mieszkańców przekracza 20 tys., 6 zlokalizowanych jest w SOM.

5. Szczeciński Obszar Metropolitalny jest ośrodkiem metropolitalnym o unikalnym w skali kraju nadgranicznym położeniu. Z uwagi na brak dużych ośrodków miejskich mogących pełnić funkcję metropolitalną we wschodnich regionach przygranicznych Niemiec istnieją realne szanse na ukształtowanie regionalnej strefy oddziaływania miasta rdzeniowego wychodzącej poza granice kraju poprzez rozszerzenie wpływu obszaru metropolitalnego Szczecina na przygraniczne gminy niemieckie (tj. Prenzlau, Schwedt, Pasewalk). Jednakże podkreślić należy, że obszary znajdujące się po niemieckiej stronie granicy są terenami o wyraźnej tendencji depopulacyjnej i niskiej kondycji gospodarczej.
6. Istotne ograniczenie stanowi brak silnych powiązań funkcjonalnych i administracyjnych Szczecina i jego otoczenia z obszarem oddziaływania na terenie Niemiec. W minionych latach z różnorodnym nasileniem występuje zjawisko odbudowy powiązań w sferze podstawowej obsługi i korzystania z wybranych usług (zwłaszcza w zakresie handlu i gastronomii).
7. Liczba pracujących na obszarze SOM wykazuje tendencję wzrostową. Jednak obserwowalny jest proces dezindustrializacji Szczecina i rozwoju rynku pracy w gminach ościennych. W roku 2005 pracujący w Szczecinie stanowili 69% ogółu pracujących w SOM, w roku 2011 było to już 66%. W analogicznym okresie najwięcej miejsc pracy przybyło w Stargardzie Szczecińskim, Goleniowie, Kołbaskowie.
8. Obszar metropolitalny charakteryzuje się potencjałem ekonomicznym z funkcjami symbolicznymi, zapleczem intelektualnym i kulturowym oraz zasobami przestrzennymi i krajobrazowymi o dużej różnorodności i bogactwem form ich zagospodarowania. Spośród dużych miast Polski Szczecin cechuje jeden z najbardziej równomiernych i daleko idących przebiegów procesu dyfuzji rozwoju na otaczający go obszar.
9. Rozległość obszaru metropolitalnego i uwarunkowania przestrzenne tworzą określone wyzwania rozwojowe, w szczególności w sferze powiązań komunikacyjnych oraz potencjału rynku pracy. Sposobem ich przewyciężenia jest w szczególności odtworzenie połączeń komunikacyjnych w ramach Szczecińskiej Kolei Metropolitalnej oraz budowa drogowego zachodniego obejścia Szczecina wraz z planowanym połączeniem mostowym nad Odrą. Z kolei przebieg procesów urbanizacyjnych wspierając integrację

obszaru rodzi jednocześnie wyzwania w sferze społecznej oraz konieczności zapewnienia optymalnej oferty usług publicznych dla mieszkańców.

10. Szczeciński Obszar Metropolitalny położony w obszarze oddziaływania korytarza transportowego CETC-Route 65 stanowi ważny w skali kraju węzeł komunikacyjny z dostępnością do połączeń kolejowych, drogowych, lotniczych oraz wodnych: morskich i śródlądowych. Jest on również ośrodkiem gospodarki morskiej, przemysłu energetycznego i chemicznego.
11. Drugim obok SOM aglomeracyjnym ośrodkiem wzrostu jest Koszalińsko – KołobrzESCO – Białogardzki Obszar Funkcjonalny. Obszar ten charakteryzuje się dużym potencjałem gospodarczym (port w Kołobrzegu, drogi krajowe 6 i 11 jako potencjalne osie rozwoju). Gospodarka Obszaru opiera się głównie na turystyce, z dominującą funkcją uzdrowiskową oraz gospodarce morskiej. Z uwagi na rolę KKBOF jako aglomeracyjnego obszaru wzrostu we wschodniej części regionu wskazują się go obszar strategicznej interwencji województwa zachodniopomorskiego.
12. W obszarze aglomeracyjnym Koszalina mieszka 270 tys. osób (2011 r.) czyli blisko 16% populacji całego województwa. Struktura osadnicza opiera się na trzech miastach o zróżnicowanym potencjale demograficznym (Koszalin – 109,3 tys. mieszkańców, Kołobrzeg – 46,9 tys. i Białogard – 24,7 tys.) i ekonomicznym. Mieszka w nich 66% społeczności obszaru funkcjonalnego.
13. Koszalińsko – KołobrzESCO – Białogardzki Obszar Funkcjonalny jest jednym z najslabiej dostępnych transportowo obszarów kraju zarówno w ujęciu wewnątrzregionalnym (do stolicy regionu) jak i krajowym (do stolicy kraju). Jednak należy podkreślić, że zbiegają się tu ważne połączenia komunikacyjne regionu: drogi krajowe nr 6 i nr 11; linie kolejowe Szczecin - Gdańsk, Szczecin - Kołobrzeg i Kołobrzeg – Poznań.
14. Wybrzeże Bałtyku jest obszarem koncentracji aktywności gospodarczej opartej na endogenicznym potencjale tworzącym warunki do rozwoju turystyki i powiązanych z nią usług. Aktywność ta stopniowo ulega dywersyfikacji, choć wciąż pozostaje w silnym bezpośrednim związku z warunkami pogodowymi i długością sezonu turystycznego. Zanikowi lub bardzo znacznemu ograniczeniu ulegają formy działalności związane z gospodarką morską. Najsilniejszy nadmorski ośrodek rozwoju stanowi Kołobrzeg, z nieco mniejszą dynamiką rozwija się Świnoujście (cechujące się wielością funkcji i ich potencjalnymi konfliktami) oraz inne ośrodki. W obrębie pasa nadmorskiego procesy rozwojowe nie przebiegają równomiernie, proces dyfuzji rozwoju poza bezpośrednie sąsiedztwo brzegu morskiego jest ograniczony.

15. Kluczowe deficyty pasa nadmorskiego stanowią:

- niedostateczny rozwój połączeń transportowych,
- daleko idąca monokultura działalności gospodarczej związanej z turystyką,
- ograniczenia związane z praktyką administrowania brzegiem morskim i jego otoczeniem.

W znacznej mierze przezwyciężenie tych deficytów wiązać się będzie z efektywizacją i integracją działań zarządczych wszystkich szczebli administracji, ograniczeniem barier inwestycyjnych i pobudzeniem aktywności inwestycyjnej lokalnego kapitału.

16. Wzrastają funkcjonalne powiązania pasa nadmorskiego z aglomeracją koszalińską i stopniowa integracja w ramach Koszalińsko – Kołobrzeskiego – Białogardzkiego Obszaru Funkcjonalnego. Jego oddziaływanie nasila się także w kierunku południowym. Potencjał obszaru opiera się na nagromadzeniu funkcji aglomeracyjnych w Koszalinie i przestrzennej ekspansji miasta w kierunku północnym, a także na rosnącym znaczeniu gospodarczym Kołobrzegu.

17. Znaczna część województwa obejmująca powiaty: kamieński, gryficki, sławieński, południową część koszalińskiego, łobeski, świdwiński, białogardzki, gryfiński, pyrzycki, choszczeński, drawski, zachodnią część wałeckiego i szczeciński charakteryzuje się niskim poziomem rozwoju gospodarczego, słabą dostępnością komunikacyjną, niską gęstością zaludnienia, problemami post-pegeerowskimi, wysokim wskaźniku bezrobocia oraz wysokim poziomem korzystania ze świadczeń pomocy społecznej.

18. Miasta środkowej części województwa, wśród których brak jest ośrodka o znaczeniu regionalnym nie są w stanie zapewnić mieszkańcom dostępu do odpowiedniej jakości usług publicznych. Mają one najniższą w województwie dostępność do usług medycznych, w tym profilaktyki, przejawiającej się w relatywnie najwyższą śmiertelnością wskutek chorób nowotworowych i układu krążenia. Jednocześnie obszar tych miast i gmin wokół posiada znaczny potencjał turystyczny, głównie z uwagi na walory przyrodnicze (Pojezierze Drawskie, uzdrowisko w Połczynie Zdroju). Bogactwo zasobów przyrodniczych nie przekłada się na intensywność wykorzystania turystycznego, z uwagi na liczbę i standard obiektów noclegowych oraz niewystarczające wyposażenie w infrastrukturę turystyczną.

19. Dla prowadzenia sprawnego i skutecznego zarządzania politykami publicznymi niezbędne jest stworzenie narzędzia służącego monitorowaniu zjawisk społecznych i gospodarczych. Konieczne jest rozszerzenie sieci instytucji współpracujących

o jednostki samorządu terytorialnego, uczelnie wyższe posiadające wiedzę i zasoby w postaci badań, analiz, danych, instytucje B+R, zewnętrzne instytucje badawcze, organizacje pozarządowe stanowiące nie tylko bogate źródło danych, ale również działające w bezpośrednim kontakcie z mieszkańcami.

20. W części jst województwa brakuje świadomości dotyczącej znaczenia monitorowania i analizy danych, a także tworzenia polityk publicznych. Niezbędne jest wsparcie jednostek samorządu terytorialnego w procesie programowania i ewaluacji polityki rozwoju.
21. Bardziej niż dotychczas należy zaangażować się w organizacyjną, taryfową i infrastrukturalną integrację różnych gałęzi transportu publicznego w obrębie województwa i największych jego miast. Brak takich rozwiązań stanowi barierę rozwoju transportu publicznego. Konieczne jest wprowadzenie zintegrowanego biletu wojewódzkiego, który korzystanie na terenie województwa, w sposób nieograniczony, ze środków komunikacji publicznej kolejowej, autobusowej i tramwajowej, docelowo zwiększając, między innymi, atrakcyjność turystyczną regionu.
22. Podobne deficyty widoczne są w obszarze integracji systemu komunikacji na terenie Szczecińskiego Obszaru Metropolitalnego. Korzyści wynikające z wprowadzenia biletu metropolitalnego polegają na integracji systemu transportowego, taryfowego i biletowego, w efekcie czego przewiduje się wzrost ilości pasażerów; zwiększenie wpływów ze sprzedaży biletów, zmniejszenia ilości samochodów wjeżdżających do metropolii.

4. Wymiar polityki miejskiej

1. W miastach województwa zachodniopomorskiego mieszka (według stanu w dniu 31 XII 2012 r.) 1 183,6 tys. osób, co stanowił 68,8% ogółu ludności województwa (przy średniej krajowej – 60,6%). Od wielu lat stan ludności miejskiej systematycznie ulega zmniejszeniu, pomimo to pod względem współczynnika urbanizacji województwo zajmuje trzecie miejsce w kraju po województwach: śląskim (77,6%) i dolnośląskim (69,6%). W miastach regionu zlokalizowana jest przeważająca część rynku pracy, 66,7% pracujących to mieszkańcy miast.
2. Sieć osadnicza województwa jest stosunkowo równomierna, jednak dwa największe obszary aglomeracyjne Szczecina i Koszalina usytuowane są w północnej części regionu przy granicach zewnętrznych. Pozostała, centralna i południowa część województwa, charakteryzuje się mniejszym potencjałem demograficznym i niższym poziomem urbanizacji. Miasta usytuowane na tym obszarze to głównie ośrodki o znaczeniu subregionalnym i lokalnym. Łączna liczba ośrodków miejskich w województwie wynosi

64 (stan na dzień 31 XII 2012 r.), z czego: dwa miasta (Szczecin i Koszalin) liczą więcej niż 100 tys. mieszkańców (łącznie skupiają 43,8% ludności miejskiej), 9 miast mieści się w przedziale od 20 tys. do 100 tys. (27,7%), 21 miast mieści się w przedziale od 5 tys. do 20 tys. (19,5%), pozostałe 32 miasta to ośrodki liczące do 5 tys. mieszkańców (8,0% ludności miast).

3. Na terenie miast województwa rekultywacji wymagają przede wszystkim grunty, na których prowadzono specyficzną dla regionu działalność gospodarczą, w szczególności tereny postoczniove, a także tereny powojkowe i miejskie.
4. Rewitalizacji wymagają zarówno poszczególne dzielnice miast województwa zachodniopomorskiego, jak też obszary wiejskie charakteryzujące się wysoką stopą bezrobocia, przy jednoczesnym słabym dostępie do usług publicznych. Istotne znaczenie dla potencjału inwestycyjnego miast ma zagospodarowanie charakteryzujących województwo zachodniopomorskie terenów przemysłowych – w tym nadwodnych oraz powojkowych.
5. Składniki bilansu ludności (przyrost naturalny, saldo migracji i przyrost rzeczywisty) odmiennie kształtowały się w zachodniopomorskich miastach i wsiach. Dodatnie wartości składników występowały na wsi, ujemne – w miastach. Postępuje zjawisko wyludniania się miast małych i średnich, których mieszkańcy wyprowadzają się do większych miast w obrębie województwa zachodniopomorskiego oraz do innych województw. Zmiany migracyjne jakie zachodzą na terenie województwa powodują również wyludnianie się dużych miast. Dochodzi do zjawiska niekontrolowanego rozlewania się miast – suburbanizacji. Rozpraszanie się mieszkańców na tereny podmiejskie rodzi duży problem wzrostu transportochłonności i kosztów kongestii obszarów aglomeracyjnych.
6. Zmiany jakie zachodzą w systemie zarządzania miastami są bodźcami do powstawania oddolnych inicjatyw mieszkańców lobbujących na rzecz między innymi infrastruktury społecznej i kulturalnej, bądź nawołujące do świadomego uczestniczenia w rozwoju miasta. Wskazać tu można jako przykłady Nowe Ruchy Miejskie czy Budżety Obywatelskie.

Analiza SWOT

Wynikiem diagnozy sytuacji społeczno–gospodarczej regionu, w zakresie objętym zainteresowaniem Programu Strategicznego Współpraca Terytorialna jest analiza SWOT, czyli silnych i słabych stron oraz szans i zagrożeń, jakie istnieją w tym zakresie w regionie i dla regionu. Ze względu na specyficzny charakter tego Programu – analiza SWOT została przeprowadzona oddzielnie dla każdego wymiaru interwencji.

1. Wymiar międzynarodowy

Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> • Międzynarodowe i krajowe szlaki transportowe relacji północ-południe i wschód-zachód • Transgraniczne położenie • Silne relacje z Meklemburgią i Brandenburgią • Powiązania komunikacyjne z Niemcami • Duży napływ kapitału zagranicznego z krajów skandynawskich • Dobrze rozwija się transgraniczna współpraca samorządów w oparciu o prawne i finansowe narzędzia współpracy • Funkcjonowanie Euroregionu Pomerania • Fundusze dostępne w ramach Europejskiej Współpracy Terytorialnej, w tym Program Południowy Bałtyk oraz Program Współpracy Transgranicznej Polska (Województwo Zachodniopomorskie) - Meklemburgia Pomorze Przednie / Brandenburgia Interreg IVa 	<ul style="list-style-type: none"> • Zachodniopomorskie przedsiębiorstwa w zbyt małym stopniu wykorzystują korzystne, transgraniczne położenie regionu oraz bliskość Berlina i krajów skandynawskich • Nadmierne rozdrobnienie firm w regionie, niesprzyjające nawiązywaniu poważnych i trwałych kontaktów międzynarodowych • Brak mocnego zaplecza badawczo – rozwojowego dla nowoczesnej gospodarki • Poziom innowacyjności zachodniopomorskich przedsiębiorstw jest zdecydowanie za niski, aby nawiązać płaszczyznę współpracy zagranicznej na odpowiednim poziomie • słabo ukształtowany instytucjonalny system wsparcia innowacji • Istniejące klastry nie stanowią istotnej jakości dodanej w wymiarze rozwoju badań i wdrażania potencjału innowacyjnego • Marka regionu ukierunkowana głównie na turystykę • Niewykorzystane perspektywy współpracy gospodarczej i naukowej, oraz współpracy w zakresie kultury, edukacji, turystyki, czy społeczeństwa obywatelskiego • W niewystarczającym stopniu rozwijane są także relacje gospodarcze i społeczne z pobliskimi regionami krajów Skandynawskich
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> • Rozwój infrastruktury transportowej, energetycznej i sieci wspomagającej Środkowoeuropejskiego Korytarza 	<ul style="list-style-type: none"> • Tendencje dezintegracyjne w województwie • Rozproszone, nieskoordynowane,

<p>Transportowego CETC - ROUTE65</p> <ul style="list-style-type: none"> • Odrzańska Droga Wodna jako element europejskiego systemu transportowego • Rozwój współpracy przedsiębiorstw z wysoko rozwiniętymi ośrodkami innowacji, ze szczególnym uwzględnieniem regionów nadbałtyckich • Zacieśnienie współpracy z metropolią Berlina oraz innymi metropoliami Basenu Morza Bałtyckiego i Europy • Szczeciński Obszar Metropolitalny jako transgraniczne centrum usług niższego i wyższego rzędu • Utworzenie wspólnych centrów innowacji i ośrodków badawczo-rozwojowych pozwalających na wykorzystanie szans i mocnych stron gospodarki i nauki regionu, w tym bogatych doświadczeń i dorobku związanego z gospodarką morską oraz zasobów biogospodarki i odnawialnych źródeł energii • Budowanie tożsamości mieszkańców i silnej marki regionu • Rozbudowa struktur sieciowych (w tym w szczególności w ujęciu transgranicznym i międzynarodowym) • Rosnące zjawisko osiedlania się mieszkańców w pobliskich powiatach niemieckich • Dalsze zacieśnienie współpracy w ramach Partnerstwa Odry • Wzrost powiązań gospodarczych i kulturowych z sąsiednimi krajami • Koordynacja planowania przestrzennego • Postawienie na Europę regionów jako kierunków wsparcia rozwoju UE • Budowa sieci powiązań organizacyjnych i instytucjonalnych, a także wszechstronne działania informacyjne i promocyjne • Efektywny rozwój samorządności na rzecz rozwiązywania wspólnych problemów gmin Euroregionu Pomerania 	<p>niejednokrotnie sprzeczne działania międzynarodowe poszczególnych JST oraz innych interesariuszy w regionie</p> <ul style="list-style-type: none"> • Brak zainteresowania współpracą ze strony innych regionów • Niewystarczająca zdolność przedsiębiorców do nawiązania współpracy z ośrodkami o znacznie wyższym poziomie innowacyjności • Marginalizacja regionu w wyniku rezygnacji z utworzenia Korytarza CETC-ROUTE65 na rzecz sąsiadujących korytarzy transportowych • Ograniczenia związane z ochroną ekosystemu M.Bałtyckiego i zwiększeniem rygorów bezpieczeństwa na morzu • Brak odpowiedzi na procesy internacjonalizacji obszarów metropolitalnych
--	--

2. Wymiar międzyregionalny

Silne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> • Międzynarodowe i krajowe szlaki transportowe relacji północ-południe i wschód-zachód • Transgraniczne położenie • Korzystna lokalizacja województwa (Odrzańska Droga Wodna dostęp do morza, bliskość granicy) sprzyjająca współpracy międzyregionalnej • zinstytucjonalizowana współpraca regionów Polski Zachodniej 	<ul style="list-style-type: none"> • Utrudnienia komunikacyjne wynikające z jakości dróg, szczególnie w okresie wakacyjnym • Rozproszone, nieskoordynowane pomiędzy regionami działania • Brak mocnego zaplecza badawczo – rozwojowego dla nowoczesnej gospodarki • Niski poziom innowacyjności zachodniopomorskich przedsiębiorstw
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> • Wdrożenie kluczowych projektów infrastrukturalnych Strategii Rozwoju Polski Zachodniej do roku 2020 (dot. infrastruktury drogowej, kolejowej, energetycznej, usług medycznych) • Tworzenie ponadregionalnych: firm, powiązań sieciowych, klastrów i konsorcjów, które będą w stanie konkurować z przedsiębiorstwami krajowymi i europejskimi • Rozwój współpracy przedsiębiorstw z wysoko rozwiniętymi ośrodkami innowacji, ze szczególnym uwzględnieniem ośrodków Polski Zachodniej • Ponadregionalne wykorzystanie potencjału istniejących terenów województwa włączonych do Specjalnych Stref Ekonomicznych oraz Parków Przemysłowych i Technologicznych • Rozwój sieci współpracy ośrodków naukowo badawczych i akademickich Polski Zachodniej • Rozwój branży turystycznej przy współpracy z województwem pomorskim oraz lubuskim • Rozwój społeczeństwa informacyjnego makroregionu 	<ul style="list-style-type: none"> • Tendencje dezintegracyjne w województwie i makroregionie Polski Zachodniej • Zbyt słaba współpraca międzyregionalna w zakresie innowacji i nauki

3. Wymiar subregionalny

Silne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> • Dobrze wykształcona, wielofunkcyjna aglomeracja szczecińska, atrakcyjne tereny inwestycyjne • Obszar aglomeracyjny Koszalina stanowiący ośrodek wzrostu w północno-wschodniej części regionu • Wysoka koncentracja mikroprzedsiębiorstw • Rozwinięty sektor transportu morskiego i przetwórstwa rybnego • Duża liczba gospodarstw produkujących żywność ekologiczną • Bogate zasoby turystyczne • Posiadanie walorów uzdrowiskowych • Rozwinięta infrastruktura uzdrowiskowa • Silnie rozwinięta baza noclegowa w pasie nadmorskim • Dobre warunki do uprawiania turystyki aktywnej i specjalistycznej 	<ul style="list-style-type: none"> • Wysoki poziom bezrobocia zwłaszcza na obszarach wiejskich • Dysproporcje rozwoju społeczno-ekonomicznego w układzie przestrzennym • Słabo rozwinięta sieć osadnicza w centralnej i wschodniej części województwa • Brak istotnej lokalnej bazy rozwoju gospodarczego poza głównymi ośrodkami wzrostu • Niedostatecznie wypromowane regionalne produkty turystyczne • Niedostatecznie zbudowana sieć informacji turystycznej w regionie • Ograniczone oddziaływanie aglomeracji szczecińskiej i koszalińskiej na pozostałą część regionu • Niewielka i malejąca liczba zakładów przetwórstwa spożywczego • Niewykorzystany potencjał małych portów i przystani rybackich • Mała liczba obiektów noclegowych o wysokim standardzie
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> • Dynamiczny rozwój turystyki wodnej • Pełne wykorzystanie walorów turystycznych • Dywersyfikacja działalności gospodarczej na obszarach wiejskich • Efektywniejsze wykorzystanie środków UE • Wykorzystanie potencjału naukowego ośrodków akademickich w kierunku innowacyjności • Lepsze skomunikowanie na osi północ-południe • Poprawa dostępności komunikacyjnej centralnej części regionu • Silna metropolia • Uregulowana, bezpieczna rzeka Odra • Wyższy poziom sprawności instytucjonalnej • Współpraca samorządu województwa z prezydentami, burmistrzami, wójtami, starostami 	<ul style="list-style-type: none"> • Konkurencja ze strony innych regionów • Odpływ kapitału ludzkiego (emigracja zarobkowa), w tym w szczególności najlepiej wykształconych kadr • Wyludnianie się miast, w tym w szczególności małych i średnich ośrodków • Marginalizacja regionu w wymiarze krajowym • Starzejące się społeczeństwo

4. Wymiar polityki miejskiej

Silne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> • Względnie wysoki współczynnik urbanizacji dla całego województwa • Stosunkowo równomiernie rozłożona sieć osadnicza • Korzystna na tle kraju, struktura wiekowa ludności województwa; niski współczynnik obciążenia demograficznego • Walory stanowiące o wyjątkowości miast • Funkcjonowanie lokalnych partnerstw • Doświadczenia i dobre praktyki w zakresie realizacji projektów rewitalizacyjnych 	<ul style="list-style-type: none"> • Duży odsetek terenów zdegradowanych (popegeerowskich, powojсковych, przemysłowych) również w miastach • Słaba koordynacja zarządzania na miejskich obszarach funkcjonalnych • Brak silnych ośrodków miejskich poza szczecińskim i koszalińskim obszarem aglomeracyjnym
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> • Zwiększenie dostępności środków komunikacji publicznej • Zagospodarowanie terenów przemysłowych – w tym nadwodnych oraz powojсковych i pokolejowych • Poprawa atrakcyjności gospodarczej, społecznej i kulturalnej miast • Poprawa dostępu do usług publicznych na terenach lokalnych ośrodków miejskich • Wzrastające znaczenie oddolnych inicjatyw społecznych 	<ul style="list-style-type: none"> • Niekorzystne tendencje demograficzne i migracyjne • Postępujące wyludnianie się miast małych i średnich • Dalsza niekontrolowana suburbanizacja

Część wykonawcza

1. Wymiar międzynarodowy

Cel strategiczny 1

Budowa pozycji województwa wśród regionów Unii Europejskiej

Budowa pozycji województwa na arenie międzynarodowej wymaga m.in. integracji regionalnej polityki morskiej z polityką gospodarczą kraju i UE oraz wzmacniania jej potencjału. Konieczne jest wsparcie środowisk gospodarczych na rzecz rozwoju internacjonalizacji gospodarki regionu oraz wsparcie procesów rozwoju samorządności i współpracy między gminami Euroregionu Pomerania.

W ujęciu transgranicznym pozycja regionu będzie determinowana przez wzmocnienie metropolitalnego oddziaływania Szczecina, niwelowanie barier międzykulturowych, integrację obywateli polskich zamieszkujących niemiecką część Euroregionu z niemiecką społecznością oraz zintegrowane planowanie przestrzenne i strategiczne na obszarze pogranicza polsko-niemieckiego.

Ważnym elementem budowy pozycji województwa jest tworzenie aliansów strategicznych na rzecz zapewnienia multimodalności infrastruktury transportowej Środkowoeuropejskiego Korytarza Transportowego CETC-ROUTE65 i akceleracji zmian społeczno-gospodarczych w strefie jego oddziaływania.

Priorytety

1.1 Wzmocnienie pozycji regionu w regionie Morza Bałtyckiego

1.2 Rozwój polsko - niemieckiej współpracy transgranicznej

1.3 Rozwój powiązań komunikacyjnych i infrastrukturalnych na obszarze pogranicza

Promocja i wzmacnianie marki gospodarczej regionu

1.4 Rozwój europejskiej współpracy terytorialnej w oparciu o Środkowoeuropejski

Korytarz Transportowy CETC-ROUTE65

Priorytet 1.1

Wzmocnienie pozycji regionu w regionie Morza Bałtyckiego

Koncentracja działań zmierzających do wzmocnienia pozycji w regionie Morza Bałtyckiego oraz w Euroregionie Pomerania jest naturalną konsekwencją położenia geograficznego województwa zachodniopomorskiego i przyjętych priorytetów polityki zagranicznej. Budowa pozycji województwa odbywać się winna w oparciu o rozwój gospodarki morskiej, rozwój internacjonalizacji przedsiębiorstw i sieci powiązań przedsiębiorstw, czy też rozwój międzynarodowej współpracy samorządów terytorialnych. W tym kontekście ważnym elementem jest także otwarcie się społeczności regionalnej na innowacje oraz wzrost jej międzynarodowej mobilności.

Działania:

- 1.1.1 Realizacja międzynarodowych projektów na rzecz ochrony brzegów morskich i wód Morza Bałtyckiego**
- 1.1.2 Wsparcie środowisk gospodarczych na rzecz rozwoju internacjonalizacji gospodarki regionu**
- 1.1.3 Wsparcie rozwoju samorządności i współpracy między gminami Euroregionu Pomerania**
- 1.1.4 Zwiększenie mobilności społeczności regionalnej poprzez wsparcie systemu wymiany grup, w szczególności dzieci i młodzieży**
- 1.1.5 Organizacja cyklicznego Kongresu Bałtyckiego**

Priorytet 1.2

Rozwój polsko - niemieckiej współpracy transgranicznej

Republika Federalna Niemiec jest głównym krajem wymiany handlowej Polski i województwa zachodniopomorskiego. Procesy integracyjne Unii Europejskiej, graniczne położenie oraz podobne zjawiska demograficzne wymuszają wspólne z Niemcami rozwiązywanie problemów. Współpraca z Niemcami (a szczególnie z metropolią Berlina) powinna być akceleratorem procesów innowacyjnych i rozwoju internacjonalizacji zachodniopomorskich przedsiębiorstw. Za katalizator realizacji tego priorytetu można przyjąć niwelowanie barier międzykulturowych i upowszechnianie edukacji języka niemieckiego.

Działania:

- 1.2.1 Wdrożenie systemu upowszechnienia edukacji języka niemieckiego**
- 1.2.2 Niwelowanie barier międzykulturowych poprzez wsparcie systemu wymiany grup, w szczególności dzieci i młodzieży**
- 1.2.3 Rozwój powiązań gospodarczych z aglomeracją Berlina**
- 1.2.4 Działania na rzecz zintegrowanego planowania przestrzennego na obszarze pogranicza polsko-niemieckiego**
- 1.2.5 Wzmocnienie metropolitalnego oddziaływania Szczecina na obszar pogranicza poprzez wsparcie transgranicznej współpracy w zakresie kultury, sportu, edukacji, badań, rozwoju gospodarczego, innowacji, zatrudnienia i społeczeństwa obywatelskiego**
- 1.2.6 Wsparcie asymilacji obywateli polskich zamieszkujących niemiecką część Euroregionu**
- 1.2.7 Integracja oferty turystycznej na pograniczu**

Priorytet 1.3

Rozwój powiązań komunikacyjnych i infrastrukturalnych na obszarze pogranicza

Granice administracyjne państwa stwarzają szereg problemów związanych z optymalizacją oferty komunikacyjnej województwa zachodniopomorskiego i Meklemburgii-Pomorza Przedniego. Transgraniczna komunikacja, wykorzystanie infrastruktury sieciowej, a także infrastruktury aktywnej turystyki nabiera znaczenia wobec nasilających się procesów migracyjnych polskich rodzin Pomorza Zachodniego do przygranicznych miejscowości po stronie niemieckiej.

Działania:

- 1.3.1 Rozwój komunikacyjnych połączeń drogowych i kolejowych**
- 1.3.2 Integracja systemu ścieżek rowerowych**
- 1.3.3 Integracja infrastruktury sieciowej (elektrycznej, gazowej)**

Priorytet 1.4

Rozwój europejskiej współpracy terytorialnej w oparciu o Środkowoeuropejski Korytarz Transportowy CETC-ROUTE65

Dążenie do trwałości pasma współpracy regionalnej jako podstawy do ożywienia gospodarczego regionów, wzrostu zatrudnienia, poprawy jakości środowiska naturalnego oraz warunków życia ludności, zapewnienie kompatybilności infrastruktury transportowej dla zniwelowania barier rozwoju nowych technologii transportu między poszczególnymi regionami, oraz zwiększenie dynamiki wzrostu gospodarczego państw nadbałtyckich poprzez znalezienie nowych rynków zbytu i wykorzystanie najkrótszego połączenia promowego przez Bałtyk, łączącego Europę Północną z Południem Europy leżą u podstaw zawiązania Inicjatywy Środkowoeuropejskiego Korytarza Transportowego (CETC-ROUTE65). Długoletnia współpraca 17 regionów tworzących ten korytarz wymaga nowej formuły – dostosowanej do wyzwań nowej perspektywy finansowej na lata 2014-2020. Stąd też działania w ramach priorytetu powinny przynieść ukonstytuowanie się Europejskiego Ugrupowania Współpracy Terytorialnej w oparciu o korytarz transportowy, a w jego ramach przyspieszenie procesów rozwoju gospodarczego i innowacyjności. Współpraca międzynarodowa w ramach EUWT powinna przynieść również wzrost bezpieczeństwa energetycznego.

Działania:

- 1.4.1 Tworzenie aliansów strategicznych na rzecz zapewnienia multimodalności infrastruktury transportowej Środkowoeuropejskiego Korytarza Transportowego CETC-ROUTE65**
- 1.4.2 Współpraca z partnerami zagranicznymi na rzecz integracji infrastruktury energetycznej EUWT CETC-ROUTE65**
- 1.4.3 Wzmocnienie gospodarczego oddziaływania Korytarza Transportowego CETC-ROUTE65**

2. Wymiar międzyregionalny

Cel strategiczny 2

Wzmocnienie współpracy regionu w wymiarze krajowym i makroregionalnym

Dla umocnienia pozycji województwa i zwiększenia jego możliwości rozwojowych konieczna jest poprawa dostępności komunikacyjnej, szczególnie w zakresie jakości dróg krajowych, linii kolejowych czy też Odrzańskiej Drogi Wodnej, a także wszelkiego rodzaju działania informacyjno-promocyjne regionu Polski Zachodniej. Skoordynowane działania województwa zachodniopomorskiego wraz z województwami Polski Zachodniej i województwem pomorskim, pozwoli na umocnienie pozycji zachodniej części Polski na arenie krajowej, jak i międzynarodowej. Wyzwaniem, a jednocześnie szansą dla rozwoju regionu powinny być działania aktywizacji gospodarczej na terenach Polski Zachodniej włączonych do Specjalnych Stref Ekonomicznych oraz Parków Przemysłowych i Technologicznych, a także wykorzystując korzystne, transgraniczne położenie regionu, wsparcie dla tworzenia ponadregionalnych: firm, powiązań sieciowych, klastrów i konsorcjów, które będą w stanie konkurować z przedsiębiorstwami krajowymi i europejskimi. Kolejnym elementem warunkującym rozwój regionu, są ponadregionalne działania zmierzające do wzrostu poziomu innowacyjności, m.in. poprzez zintegrowany rozwój społeczeństwa informacyjnego, wspieranie rozwoju sieci współpracy ośrodków naukowo-badawczych i akademickich Polski Zachodniej, oraz ponadregionalnych specjalistycznych centrów usług medycznych.

Priorytety

2.1 Wzmocnienie potencjału inwestycyjnego makroregionu Polska

2.2 Tworzenie warunków do rozwoju gospodarki opartej na wiedzy w makroregionie Polski Zachodniej

2.3 Współpraca bilateralna z województwem pomorskim

2.4 Współpraca bilateralna z województwem wielkopolskim

2.5 Współpraca bilateralna z województwem lubuskim

Priorytet 2.1

Wzmocnienie potencjału inwestycyjnego makroregionu Polska Zachodnia

Wzmocnienie potencjału inwestycyjnego Polski Zachodniej powinno się odbywać przede wszystkim poprzez realizację działań związanych z stanem infrastruktury, zmierzających do poprawy niezawodności systemów sieci przesyłowych między województwami Polski Zachodniej oraz usprawniających dostępność komunikacyjną poprzez budowę dróg krajowych, modernizację linii kolejowych i poprawę parametrów hydrotechnicznych Odrzańskiej Drogi Wodnej.

Działanie:

2.1.1 Wspólne działania regionów Polski Zachodniej w zakresie infrastruktury na rzecz wzmocnienia potencjału inwestycyjnego całego makroregionu

Priorytet 2.2

Tworzenie warunków do rozwoju gospodarki opartej na wiedzy w makroregionie Polski Zachodniej

Istotą rozwoju gospodarki opartej na wiedzy jest wykorzystanie istniejącego potencjału zasobów ludzkich makroregionu Polski Zachodniej, przy współpracy z uczelniami wyższymi oraz instytucjami naukowo-badawczymi, działającymi wraz z sektorem MŚP.

Działania:

2.2.1 Tworzenie warunków dla rozwoju społeczeństwa informacyjnego

2.2.2 Wspieranie rozwoju sieci współpracy ośrodków naukowo badawczych i akademickich Polski Zachodniej oraz rozwijanie innych elementów gospodarki opartej na wiedzy

2.2.3 Ponadregionalne specjalistyczne centra usług medycznych

Priorytet 2.3

Współpraca bilateralna z województwem pomorskim

Współpraca z województwem pomorskim powinna dotyczyć przede wszystkim międzysektorowego planowania i zarządzania strategicznego w strefie brzegowej, wykorzystując tym samym możliwości jakie stwarza lokalizacja województw w pasie nadmorskim. Postulowanych kierunków działań należy upatrywać w rozwoju turystyki i zapewnieniu ciągłości szlaków turystycznych, rozbudowie portów jako centrów logistycznych oraz miejsc generujących rozwój produkcji w przyległym regionie, oraz powstawaniu farm wiatrowych. Ponadto pozostałe przedsięwzięcia powinny być ukierunkowane na dalsze prace usprawniające dostępność komunikacyjną, poprawiające niezawodność systemów sieci przesyłowych oraz koordynujące strategiczne działania granicznych miast województw.

Działania:

- 2.3.1 Rozwój regionalnego wymiaru Zintegrowanego Zarządzania Obszarami Przybrzeżnymi i wymiaru morskiego**
- 2.3.2 Rozwój połączeń komunikacyjnych i transportowych**
- 2.3.3 Rozwój i poprawa niezawodności systemów sieci przesyłowych między województwami**
- 2.3.4 Koordynacja planowania strategicznego na obszarze pogranicza województw**
- 2.3.5 Integracja infrastruktury turystycznej**

Priorytet 2.4

Współpraca bilateralna z województwem wielkopolskim

Działania mające wpływ na rozwój regionu województwa zachodniopomorskiego przy współpracy z województwem wielkopolskim powinny koncentrować się na koordynacji planowania strategicznego na obszarze pogranicza województw, dalszym rozwoju połączeń komunikacyjno-transportowych szczególnie w obszarach funkcjonalnych Wałcza i Piły, a także działaniach z zakresu turystyki, w szczególności związanych z zapewnieniem ciągłości szlaków turystycznych.

Działania:

- 2.4.1 Koordynacja planowania strategicznego na obszarze pogranicza województw**
- 2.4.2 Rozwój połączeń komunikacyjnych i transportowych**
- 2.4.3 Integracja infrastruktury turystycznej**

Priorytet 2.5

Współpraca bilateralna z województwem lubuskim

Działania mające wpływ na rozwój regionu województwa zachodniopomorskiego przy współpracy z województwem lubuskim powinny koncentrować się na koordynacji planowania strategicznego na obszarze pogranicza województw, dalszym rozwoju połączeń komunikacyjno-transportowych, a także działaniach z zakresu turystyki, w szczególności związanych z zapewnieniem ciągłości szlaków turystycznych. Należy również wzmocnić współpracę terytorialną na obszarze Pojezierza Myśliborskiego, które znajduje się w strefie funkcjonalnego oddziaływania Gorzowa Wielkopolskiego.

Działania:

- 2.5.1 Koordynacja planowania strategicznego na obszarze pogranicza województw**
- 2.5.2 Rozwój połączeń komunikacyjnych i transportowych**
- 2.5.3 Integracja infrastruktury turystycznej**

3. Wymiar subregionalny

Cel strategiczny 3

Wzmocnienie regionalnej spójności gospodarczej, społecznej i terytorialnej

Poziom spójności gospodarczej, społecznej i terytorialnej województwa zachodniopomorskiego w jej wymiarze gospodarczym, infrastrukturalnym i społecznym jest niejednorodny. Można wyróżnić obszary charakteryzujące dużym potencjałem gospodarczym, infrastrukturalnym i społecznym (Szczeciński Obszar Metropolitalny, aglomeracja Koszalińska) oraz obszary problemowe o niskim poziomie rozwoju i postępującą marginalizacją (Specjalna Strefa Włączenia).

Powyższe uwarunkowania rozwojowe wynikają z peryferyjnego rozłożenia głównych ośrodków wzrostu (aglomeracja Szczecina i Koszalina), silnie rozwiniętej gospodarczo strefy nadmorskiej (w głównej mierze dzięki wykształconej funkcji turystycznej) oraz istnieniem znacznych obszarów regionu, na których do roku 1991 Państwowe Gospodarstwa Rolne odgrywały znaczącą rolę gospodarczą. Na obszarach tych, z uwagi na regionalne i lokalne uwarunkowania rozwojowe (peryferyjne położenie względem regionalnych obszarów wzrostu, brak znaczących lokalnych potencjałów rozwojowych, uwarunkowania infrastrukturalne, zasoby kapitału ludzkiego), obserwowalna jest niska dynamika procesów rozwojowych. Dlatego też niezbędne jest podjęcie działań mających na celu poprawę spójności Specjalnej Strefy Włączenia, w tym przez stworzenie warunków do rozprzestrzeniania się impulsów rozwojowych z aglomeracyjnych obszarów wzrostu.

Priorytety:

- 3.1 Rozwój gospodarczy społeczny i infrastrukturalny obszarów o najniższym dostępie mieszkańców do dóbr i usług (Specjalna Strefa Włączenia - obszar strategicznej interwencji)**
- 3.2 Wzmocnienie roli Szczecińskiego Obszaru Metropolitalnego jako regionalnego centrum rozwoju gospodarczego. Integracja współpracy samorządów tworzących SOM w celu rozwoju funkcji metropolitalnych.**
- 3.3 Rozwój Koszalińsko - KołobrzESCO - Białogardzkiego Obszaru Funkcjonalnego jako bieguna wzrostu we wschodniej części województwa zachodniopomorskiego**
- 3.4 Wzmocnienie strefy nadmorskiej jako obszaru dyfuzji procesów rozwojowych**
- 3.5 Poprawa efektywności realizacji polityki rozwoju w wymiarze regionalnym**

Priorytet 3.1

Rozwój gospodarczy społeczny i infrastrukturalny obszarów o najniższym dostępie mieszkańców do dóbr i usług (Specjalna Strefa Włączenia - obszar strategicznej interwencji)

Podstawą dla sformułowania koncepcji wydzielenia na obszarze województwa zachodniopomorskiego Specjalnej Strefy Włączenia (SSW), która stanowi obszar o najniższym dostępie do dóbr i usług oraz podjęcia w stosunku do niego specjalnej interwencji jest szczególnie niekorzystna sytuacja społeczno – gospodarcza wskazanego obszaru przejawiająca się poprzez:

- niekorzystne wartości kluczowych wskaźników opisujących sytuację społeczno – gospodarczą,
- strukturalne deficyty rozwojowe dotyczące opisywanego obszaru, w szczególności brak lub zanik silnych ośrodków rozwojowych, niższy poziom dostępu do infrastruktury,
- ograniczony autonomiczny potencjał rozwojowy stanowiący wystarczającą podstawę do podjęcia działań naprawczych i efektywne prowadzenie polityki rozwoju na poziomie poszczególnych gmin oraz przy wsparciu samorządu województwa.

Jest to stan charakteryzujący się trwałością i mający związek z zasadniczymi ograniczeniami rozwojowymi regionu. Ich przezwycięzenie nie jest możliwe przy wykorzystaniu dotychczas stosowanych instrumentów oraz środków dostępnych samorządowi województwa jako podmiotowi odpowiedzialnemu za prowadzenie polityki rozwoju na przedmiotowym obszarze.

SSW nie stanowi jednorodnego pod względem potencjału i przestrzennych uwarunkowań rozwojowych obszaru wsparcia. W szczególnie niekorzystnym położeniu jest część centralna SSW, w której powiązania i oddziaływanie rozwojowe pochodzące z obszarów wzrostu jest znikome. Pozostałe terytorium SSW sąsiaduje z obszarami charakteryzującymi się lepszą sytuacją społeczno-gospodarczą, w szczególności Szczecińskim Obszarem Metropolitalnym oraz strefą nadmorską.

Mając na uwadze powyższe uwarunkowania przestrzenne niezbędne jest zaplanowanie interwencji w sposób terytorialny z uwzględnieniem zidentyfikowanych potencjałów i barier oraz wzajemnych przestrzennych zależności. Zakłada się, że działania rozwojowe na obszarze SSW zaplanowane zostaną w oparciu o zintegrowane podejście terytorialne. Koncepcja interwencji przewiduje koncentrację działań wokół trzech obszarów tematycznych – infrastruktura, gospodarka i społeczeństwo. Odpowiadają one najważniejszym deficytom rozwojowym regionu, zarówno mającym swe źródło historyczne, jak i nawarstwiający się w ostatniej dekadzie w wyniku niekorzystnego przebiegu przekształceń gospodarczych i zachwiania koniunktury w poszczególnych sektorach.

Działania:

- 3.1.1 Wsparcie rozwoju dróg lokalnych infrastruktury komunikacyjnej dla poprawy dostępu do regionalnych i subregionalnych ośrodków rozwoju**
- 3.1.2 Zwiększenie dostępności i podniesienie jakości usług publicznych i społecznych**
- 3.1.3 Stworzenie lokalnej bazy rozwoju gospodarczego w oparciu o biogospodarkę i turystykę**
- 3.1.4 Rozbudowa i modernizacja infrastruktury technicznej**
- 3.1.5 Integracja i wzmocnienie potencjału 6 miast Strefy centralnej (Łobez, Drawsko Pom., Złocieniec, Czaplinek, Połczyn Zdrój, Świdwin)**

Priorytet 3.2

Wzmocnienie roli Szczecińskiego Obszaru Metropolitalnego jako regionalnego centrum rozwoju gospodarczego. Integracja współpracy samorządów tworzących SOM w celu rozwoju funkcji metropolitalnych

Szczeciński Obszar Metropolitalny jest w województwie zachodniopomorskim wyraźnie wyróżniającym się obszarem wzrostu. Stanowi on ważny w skali kraju węzeł komunikacyjny z dostępnością do połączeń kolejowych, drogowych, lotniczych oraz wodnych: morskich i śródlądowych. SOM jest również ośrodkiem gospodarki morskiej oraz innych gałęzi gospodarki, takich jak przemysł energetyczny i chemiczny. Gminy i powiaty wchodzące w zakres SOM obejmują strefę, na której można zidentyfikować oddziaływania funkcjonalne (np. związane z miejscami pracy i zamieszkania) oraz występują rozłożone przede wszystkim wokół miasta rdzeniowego tereny potencjalnych możliwości rozwojowych. Na obszarze SOM zachodzą procesy metropolizacji, w których dużą rolę odgrywa nie tylko miasto rdzeniowe, ale również miasta i gminy nim objęte.

Działania realizowane w SOM przyczynią się do rozwoju potencjału gospodarczego obszaru, dalszej integracji współpracy samorządów lokalnych związanej ze wspólną realizacją zadań publicznych, zapewniania wysokiej jakości usług dla mieszkańców SOM oraz wzmocnienia funkcji metropolitalnych.

Działania:

- 3.2.1 Rozwój potencjału gospodarczego SOM**
- 3.2.2 Rozwój funkcji metropolitalnych związanych z nauką, kulturą, turystyką, w tym w szczególności wodną oraz miejską**
- 3.2.3 Utworzenie metropolitalnego systemu transportowego**
- 3.2.4 Zapewnienie wysokiej jakości usług publicznych w SOM**

Priorytet 3.3

Rozwój Koszalińsko - KołobrzESCO - Białogardzkiego Obszaru Funkcjonalnego jako bieguna wzrostu we wschodniej części województwa zachodniopomorskiego

Koszalińsko – KołobrzESCO – Białogardzki Obszar Funkcjonalny (KKBOF) jest w województwie zachodniopomorskiego drugim wyróżniającym się obszarem wzrostu. Aglomeracja koszalińska stanowi bazę, na której powinien oprzeć się rozwój w północno-wschodniej części regionu zachodniopomorskiego. W tym celu niezbędne jest zacieśnienie współpracy samorządów z obszaru funkcjonalnego Koszalina w celu wykreowania pasma wzrostu usytuowanego wokół drogi krajowej nr 6 i 11, a w przyszłości S6. Działania na tym obszarze powinny ogniskować się wokół gospodarczego wykorzystania nadmorskiego położenia i to zarówno w zakresie turystyki oraz gospodarki morskiej i transportowej. Ponadto niezbędnym jest podjęcie działań związanych ze skoordynowanym planowaniem procesów rozwojowych oraz zapewnieniem dostępu do usług publicznych, w tym transportowych na całym obszarze funkcjonalnym.

Działania:

3.3.1 Rozwój potencjału gospodarczego koszalińskiego obszaru aglomeracyjnego

3.3.2 Objęcie KKBOF wspólną polityką transportową

3.3.3 Zapewnienie wysokiej jakości usług publicznych

Priorytet 3.4

Wzmocnienie strefy nadmorskiej jako obszaru dyfuzji procesów rozwojowych

Strefa nadmorska jest obszarem z dominującą funkcją turystyczną (w tym uzdrowiskami), z udziałem gospodarki morskiej i rolnictwa (szczególnie w gminach nie leżących bezpośrednio w pasie nadmorskim). W strefie nadmorskiej gospodarczym potencjałem endogenicznym jest gospodarka morska wraz z szczególnie silnie rozwiniętymi usługami portowymi, turystycznymi (szeroko pojęta turystyka na wybrzeżu oraz turystyka uzdrowiskowa), usługami transportowymi (ze szczególnym uwzględnieniem promowych usług pasażerskich i dalekomorskich usług transportowych), agroturystyką i rybołówstwem. Na omawianym obszarze mają ponadto miejsce znaczące asymetrie rozwojowe. Można w nim wyróżnić obszar o zdecydowanie wysokim poziomie rozwoju gospodarczego położony bezpośrednio na wybrzeżu Bałtyku oraz położone na południe od niego obszary, które borykają się z dużymi problemami rozwojowymi. Dotyczy to w szczególności gmin, które nie korzystają z renty położenia w sąsiedztwie atrakcyjnego turystycznie wybrzeża

morskiego. Przekłada to się na niski poziom rozwoju gospodarczego, społecznego i infrastrukturalnego na tych obszarach.

Działania w ramach priorytetu będą ukierunkowane na wzmocnienie potencjału gospodarczego gmin zlokalizowanych na wybrzeżu morskim oraz stworzeniu warunków do rozprzestrzeniania się procesów rozwojowych na obszarach (w tym głównie wiejskich) zlokalizowanych w ich bezpośrednim sąsiedztwie.

Działania:

3.4.1 Rozwój infrastruktury komunikacyjnej i komunalnej warunkującej możliwości rozwojowe

3.4.2 Stworzenie warunków do przedłużenia sezonu turystycznego

Priorytet 3.5

Poprawa efektywności realizacji polityki rozwoju w wymiarze regionalnym

Samorząd terytorialny jest jednym z kluczowych podmiotów kształtujących warunki do szeroko pojmowanego rozwoju społecznego i gospodarczego. W celu poprawy efektywności realizacji polityki rozwoju w wymiarze regionalnym niezbędnym jest stworzenie warunków do synergicznego planowania procesów rozwojowych na obszarze całego regionu, przy współudziale wszystkich partnerów, w szczególności gmin, powiatów i województwa. Jednym z kluczowych elementów dla osiągnięcia powyższego celu będzie powołanie Regionalnego Obserwatorium Terytorialnego, które odpowiedzialne będzie m.in. za stały monitoring i ewaluacje polityk publicznych, prognozowanie trendów rozwojowych oraz współpracę z partnerami procesów rozwojowych.

Działanie:

3.5.1 Rozwój współpracy w ramach Regionalnego Obserwatorium Terytorialnego

4. Wymiar polityki miejskiej

Cel strategiczny 4**Wzmocnienie wewnętrznego potencjału rozwojowego miast**

Lepsze wykorzystanie potencjałów obszarów miejskich do kreowania wzrostu gospodarczego i tworzenia miejsc pracy oraz poprawy jakości życia mieszkańców, postrzegane jest jako cel główny w Krajowej Polityce Miejskiej. Ukazuje on rolę społeczno-gospodarczą jaką pełnią miasta w systemie współczesnej gospodarki, potrzebę ich mieszkańców do życia w harmonijnym otoczeniu z dostępem do usług publicznych związanych z ochroną zdrowia, edukacją, administracją publiczną, turystyką i sportem czy usługami kultury. Realizacja tego celu odbywać się będzie poprzez rewitalizację miejskich obszarów zdegradowanych, poprawę jakości przestrzeni publicznych w miastach, dążenie do zrównoważonego rozwoju miejskiego i ochrony środowiska oraz poprzez rozwój kapitału ludzkiego i społecznego w miastach.

Priorytety:**4.1 Rewitalizacja obszarów zdegradowanych****4.2 Zrównoważony rozwój miejski i ochrona środowiska****4.3 Poprawa jakości przestrzeni publicznych****4.4 Rozwój kapitału ludzkiego i społecznego w miastach**

Priorytet 4.1
Rewitalizacja obszarów zdegradowanych

Istotnym jest, aby obszary zdegradowane na terenach miast poddane zostały zintegrowanym działaniom rewitalizacyjnym, które łączyć będą aspekty fizycznej rewitalizacji, odbudowy zielonej infrastruktury oraz poprawy sytuacji społeczno-gospodarczej na danym obszarze.

Działania:

4.1.1 Opracowanie LPR

4.1.2 Realizacja zintegrowanych projektów rewitalizacyjnych

Priorytet 4.2
Zrównoważony rozwój miejski i ochrona środowiska

Ważnym jest aby wdrażając procesy rozwojowe na obszarach miejskich nie pominąć istotnej kwestii zrównoważonego rozwoju i ochrony środowiska. Wprowadzanie nowych rozwiązań gospodarczych i ogólny postęp technologiczny często prowadzi do wzrostu poziomu zanieczyszczenia środowiska, istotne jest zatem, aby wcześniej bądź równocześnie, zanim dojdzie do tego negatywnego zjawiska, zaimplementować takie rozwiązania, które pozwolą na obniżenie negatywnych skutków i przyczynią się jednocześnie do podniesienia komfortu życia mieszkańców miast. Niezbędnym jest również planowanie rozwoju miast, które przyczynią się będzie do zmniejszenia uciążliwości środowiskowej transportu, w szczególności w centrach miast oraz ograniczenie zużycia energii i emisji zanieczyszczeń (niska emisja).

Działania:

4.2.1 Rozwój badań i monitoringu stanu środowiska w miastach

4.2.2 TCM - Town Centre Management - zarządzania centrami miast

Priorytet 4.3

Poprawa jakości przestrzeni publicznych

W rozwijających się miastach, ważna staje się przestrzeń publiczna i dostęp jaki do niej mają mieszkańcy. Oferowanie atrakcyjnej przestrzeni do życia, spełniającej jednocześnie oczekiwania mieszkańców, może w znaczący sposób wpłynąć na niwelowanie negatywnych procesów niekontrolowanej suburbanizacji i ogólnego wyludnienia miast.

Działania:

- 4.3.1 Waloryzacja i wspieranie dostępności, funkcjonalności, komfortu i wartości społecznej przestrzeni publicznych**
- 4.3.2 Upowszechnianie dostępu do bezprzewodowej sieci internetowej**
- 4.3.3 Budowa społecznej świadomości i zaangażowania w budowę nowoczesnej przestrzeni publicznej**
- 4.3.4 Włączanie społeczności lokalnej w proces programowania i aktywizowania przestrzeni**
- 4.3.5 Włączanie instytucji publicznych i podmiotów komercyjnych w podnoszenie jakości przestrzeni**
- 4.3.6 Przywracanie i tworzenie więzi organizmów miejskich z akwenami i innymi formami środowiska naturalnego**

Priorytet 4.4**Rozwój kapitału ludzkiego i społecznego w miastach**

Zasoby rozwojowe miast, a wśród nich kapitał społeczny i kapitał ludzki muszą być odpowiednio rozpoznane i wykorzystane, aby mogły realnie wspomagać procesy rozwojowe. Identyfikacja potencjału na różnych poziomach (struktura wieku, wykształcenia, struktura zawodowa itp., czy też takie cechy członków zbiorowości jak poziom innowacyjności, otwartość, zdolność do podejmowania współpracy) pozwala na określenie potrzeb związanych z zarządzaniem kapitałem, jego kształtowaniem a jednocześnie budowaniem i wdrażaniem w oparciu o niego określonych koncepcji rozwojowych. Z drugiej strony wielu potencjałów nie można uruchomić bez zdecydowanej interwencji w sferę zagadnień społecznych. W celu najpełniejszego wykorzystania najcenniejszego zasobu miast, czyli ich mieszkańców niezbędne są działania zmierzające do wypracowania i wdrożenia w miastach spójnej i kompleksowej koncepcji przeciwdziałanie niekorzystnym trendom demograficznym oraz łagodzenie ich skutków, w tym skuteczna polityka prorodzinna na poziomie regionalnym i lokalnym, rozwój usług opieki zdrowotnej i rehabilitacji sprzyjający utrzymaniu aktywności zawodowej, a także przedsięwzięcia związane z przeciwdziałaniem negatywnym zjawiskom społecznym, w tym wykluczeniu społecznemu. Dla rozwoju kapitału ludzkiego niezbędne jest również podniesienie poziomu wykształcenia oraz kwalifikacji zawodowych mieszkańców miast czemu sprzyjać powinno lepsze wykorzystanie infrastruktury edukacyjnej, w tym działania związane dostosowaniem programu szkolnictwa i kształcenia ustawicznego do potrzeb lokalnego rynku pracy.

Szczególnie ważny dla osiągnięcia celów rozwojowych miasta jest poziom lokalnego kapitału społecznego. Zbudowanie dobrze funkcjonującej społeczności, zintegrowanej, zdolnej do współpracy i podejmowania wyzwań, wymaga wielopłaszczyznowej współpracy między różnymi uczestnikami życia miejskiego, utrwalenia lokalnych więzi, zwiększenie udziału społeczności w budowaniu i realizacji polityki rozwoju miasta, a także promocji dobrych praktyk związanych z partycypacją społeczną w procesach rozwojowych.

Działania:

- 4.4.1 Wypracowanie i wprowadzanie kompleksowych rozwiązań w zakresie przeciwdziałania negatywnym zjawiskom demograficznym opierających się na działaniach prorodzinnych, rozwoju opieki zdrowotnej oraz zapobieganiu negatywnym zjawiskom społecznym.**
- 4.4.2 Wykorzystanie infrastruktury edukacji dla podnoszenia jakości kapitału ludzkiego w miastach**
- 4.4.3 Działania systemowe na rzecz wzmocnienia kapitału społecznego**

Założenia Programu Strategicznego „Współpraca terytorialna”

ZAŁOŻENIA PROGRAMU STRATEGICZNEGO:		WSPÓLPRACA TERYTORIALNA				
Jednostka Wiodąca: UMWZ (Lider):		Wydział Współpracy Terytorialnej				
Jednostka Współpracująca UMWZ:		Wydział Zarządzania Strategicznego, Wydział Infrastruktury i Transportu, Wydział Gospodarki i Turystyki, Centrum Obsługi Inwestora i Eksportera				
Członek Zarządu odpowiedzialny za Program:		Olgiard Geblewicz				
OCENA POKRYCIA SRWZ PRZEZ PROGRAMY STRATEGICZNE						
Nr Celu	Cele główne Programu Strategicznego wpisujące się w Cele Kierunkowe SRWZ	Nr celu kierunkowego SRWZ	Uwagi (opis)	Wskaźniki rezultatu opisujące Cele główne PS		
				wartość bieżąca	wartość docelowa do roku:	
					2020	2022
1.	Budowa pozycji województwa wśród regionów Unii Europejskiej	1.5; 2.1; 2.4; 3.1; 3.3;	<p>Budowa pozycji województwa na arenie międzynarodowej wymaga m.in. integracji regionalnej polityki morskiej z polityką gospodarczą kraju i UE oraz wzmocnienia jej potencjału. Konieczne jest wsparcie środowisk gospodarczych na rzecz rozwoju internacjonalizacji gospodarki regionu oraz wsparcie procesów rozwoju samorządności i współpracy między gminami Euroregionu Pomerania.</p> <p>W ujęciu transgranicznym pozycja regionu będzie determinowana przez wzmocnienie metropolitalnego oddziaływania Szczecina, niwelowanie barier międzykulturowych, integrację obywateli polskich zamieszkujących niemiecką część Euroregionu z niemiecką społecznością oraz zintegrowane planowanie przestrzenne i strategiczne na obszarze pogranicza polsko-niemieckiego. Ważnym elementem budowy pozycji województwa jest tworzenie aliansów strategicznych na rzecz zapewnienia multimodalności infrastruktury transportowej Środkowoeuropejskiego Korytarza Transportowego CETC-ROUTE65 i akceleracji zmian społeczno-gospodarczych w strefie</p>	Wartość sprzedaży eksportowej [PLN]		

		jego oddziaływania.			
--	--	---------------------	--	--	--

MACIERZ CELÓW I PRIORYTETÓW PROGRAMU STRATEGICZNEGO *)							
Nr Prior	Priorytety Programu Strateg.:	Przyporządkowanie do Celu głównego Programu Strategicznego	Czy dany Priorytet dotyczy również obszaru objętego innym Programem Strategicznym?		Wskaźniki rezultatu opisujące Priorytety		
					wartość bieżąca	wartość docelowa do roku:	
						2020	2022
1.1	Wzmocnienie pozycji regionu w regionie Morza Bałtyckiego	Budowa pozycji województwa wśród regionów Unii Europejskiej	PS Gospodarka		Liczba projektów, przedsięwzięć realizowanych przez JST z udziałem partnera RMB [szt.]		
1.2	Rozwój polsko - niemieckiej współpracy transgranicznej	Budowa pozycji województwa wśród regionów Unii Europejskiej	PS Dostępność i Bezpieczeństwo		Liczba projektów, przedsięwzięć realizowanych przez JST z udziałem partnera niemieckiego [szt.]		
1.3	Rozwój powiązań komunikacyjnych i infrastrukturalnych na obszarze pogranicza	Budowa pozycji województwa wśród regionów Unii Europejskiej	PS Dostępność i Bezpieczeństwo, PS Gospodarka		Liczba połączeń komunikacyjnych [szt.]		
1.4	Rozwój europejskiej współpracy terytorialnej w oparciu o Środkowoeuropejski Korytarz Transportowy CETC-ROUTE65	Budowa pozycji województwa wśród regionów Unii Europejskiej	PS Dostępność i Bezpieczeństwo		Liczba projektów, przedsięwzięć realizowanych		

					ch przez partnerów EUWT [szt.]		

DZIAŁANIA PROGRAMU STRATEGICZNEGO											
Nr Dział	Działania	Numer i nazwa Priorytetu PS	Uzasadnienie w części diagnostycznej Programu Strategicznego	Realizatorzy Działania	Szacowane nakłady na realizację Działania*	Wskaźniki produktu opisujące Działania			Wskaźniki rezultatu opisujące Działania		
						wartość bieżąca	wartość docelowa do roku:		wartość bieżąca	wartość docelowa do roku:	
							2020	2022		2020	2022
1.1.1	<i>Realizacja międzynarodowych projektów na rzecz ochrony brzegów morskich i wód Morza Bałtyckiego</i>	1.1	teza nr 5	Samorząd Województwa, Samorządy gmin i powiatów, Administracja rządowa, Urzędy Morskie	Ogółem: Lokalne: Regionalne: Centralne: UE krajowe: UE regionalne:	Liczba zrealizowanych projektów [szt.]			(1) Długość linii brzegowej, na której prowadzone są działania z zakresu ochrony brzegów morskich [km]; (2) Liczba opracowanych ekspertyz, ocen, analiz, koncepcji, studiów [szt.]		
1.1.2	<i>Wsparcie środowisk gospodarczych na rzecz rozwoju internacjonalizacji gospodarki regionu</i>	1.1	tezy nr 7,8,9,10,17	Samorząd Województwa	Ogółem: Lokalne: Regionalne: Centralne: UE krajowe: UE regionalne:	Liczba przedsięwzięć biorców objęta wsparciem w zakresie internacjonalizacji			Liczba kontraktów handlowych zagranicznych podpisanych przez przedsiębiorstwa		

						/ umiędzy narodowi enia dzia łalności [szt.]			wsparte w zakresie internacjona lizacji [szt.]		
1.1.3	<i>Wsparcie rozwoju samorządności i współpracy między gminami Euroregionu Pomerania</i>	1.1	teza nr 6	Samorząd Województwa, ośrodki naukowe	Ogółem: Lokalne: Regionalne: Centralne: UE krajowe: UE regionalne:	Liczba wspólnyc h projektó w JST nale żących do EP [szt.]			Liczba projektów z udziałem partnera zagraniczne go w ramach EP		

1.1.4	Zwiększenie mobilności społeczności regionalnej poprzez wsparcie systemu wymiany grup, w szczególności dzieci i młodzieży	1.1	tezy nr 11,13,17	Samorząd Województwa, ośrodki naukowe	Ogółem: Lokalne: Regionalne: Centralne: UE krajowe: UE regionalne:	Liczba uczestników transgranicznych inicjatyw w zakresie mobilności [osoby]			Wskaźnik mobilności społeczeństwa		
1.1.5	Organizacja cyklicznego Kongresu Bałtyckiego	1.1	tezy nr 14,15,16	Samorząd Województwa, Samorządy gmin i powiatów	Ogółem: Lokalne: Regionalne: Centralne: UE krajowe: UE regionalne:	Liczba wspartych przedsięwzięć informacyjnych o charakterze międzynarodowym [szt.]			Liczba odbiorców przedsięwzięć / liczba uczestników [osoby]		
1.2.1	Wdrożenie systemu upowszechnienia edukacji języka niemieckiego	1.2	teza nr 6, 11	Samorząd Województwa, Samorządy gmin i powiatów	Ogółem: Lokalne: Regionalne: Centralne: UE krajowe: UE regionalne:	Liczba osób objęta wsparciem [osoby]			Poziom znajomości języka niemieckiego		
1.2.2	Niwelowanie barier międzykulturowych poprzez wsparcie systemu wymiany grup, w szczególności dzieci i młodzieży	1.2	tezy nr 6, 15	Samorząd Województwa, Samorządy gmin i powiatów, NGO	Ogółem: Lokalne: Regionalne: Centralne: UE krajowe: UE regionalne:	Liczba zorganizowanych projektów z zakresu wymiany grup [szt.]			Liczba osób uczestniczących w wymianie [osoby]		
1.2.3	Rozwój powiązań gospodarczych z aglomeracją Berlina	1.2	teza 7, 8	Samorząd Województwa, Samorządy gmin i	Ogółem: Lokalne: Regionalne:	Liczba połączeń komunikacji			Wzrost eksportu [PLN]		

				powiatów, NGO, klastry	Centralne: UE krajowe: UE regionalne:	cyjnych [szt.]; Liczba partnerstw w gospodarczych [szt.]					
1.2.4	<i>Działania na rzecz zintegrowanego planowania przestrzennego na obszarze pogranicza polsko-niemieckiego</i>	1.2	tezy 6,7,12	Samorząd Województwa, Samorzady gmin	Ogółem: Lokalne: Regionalne: Centralne: UE krajowe: UE regionalne:	Liczba wspólnych projektów w planistycznych [szt.]			Obszar pogranicza objęty zintegrowanym planowaniem [km ²]		
1.2.5	<i>Wzmocnienie metropolitalnego oddziaływania Szczecina na obszar pogranicza poprzez wsparcie transgranicznej współpracy w zakresie kultury, sportu, edukacji, badań, rozwoju gospodarczego, innowacji, zatrudnienia i społeczeństwa obywatelskiego</i>	1.2	tezy 6,15	Stowarzyszenie Szczeciński Obszar Metropolitalny	Ogółem: Lokalne: Regionalne: Centralne: UE krajowe: UE regionalne:	Liczba transgranicznych projektów [szt.]			Liczba osób uczestniczących w transgranicznej współpracy [osoby]		
1.2.6	<i>Wsparcie asymilacji obywateli polskich zamieszkujących niemiecką część Euroregionu.</i>	1.2	teza 11	NGO, Samorząd Województwa, Samorzady gmin	Ogółem: Lokalne: Regionalne: Centralne: UE krajowe: UE regionalne:	Liczba osób objętych wsparciem [osoby]			Poziom akceptacji Polaków przez niemieckie społeczności lokalne		
1.2.7	<i>Integracja oferty turystycznej na pograniczu</i>	1.2	teza 6, 12, 13	ZROT, Samorząd Województwa, Samorzady gmin i	Ogółem: Lokalne: Regionalne:	Liczba projektów [szt.]			Liczba produktów turystycznych		

				powiatów	Centralne: UE krajowe: UE regionalne:				ch objętych integracją [szt.]		
1.3.1	<i>Rozwój komunikacyjnych połączeń drogowych i kolejowych</i>	1.3	teza 6, 12,13	Samorząd Województwa, Samorządy gmin i powiatów	Ogółem: Lokalne: Regionalne: Centralne: UE krajowe: UE regionalne:	Liczba połączeń [szt.]			Liczba osób korzystających z połączeń [osoby]		
1.3.2	<i>Integracja sytemu ścieżek rowerowych</i>	1.3	teza 6, 12,13	ZROT	Ogółem: Lokalne: Regionalne: Centralne: UE krajowe: UE regionalne:	Liczba projektów [szt.]			Długość utworzonych lub przebudowanych szlaków turystycznych [km]		

1.3.3	<i>Integracja infrastruktury sieciowej (elektrycznej, gazowej)</i>	1.3	teza 6, 12,13	PSE	Ogółem: Lokalne: Regionalne: Centralne: UE krajowe: UE regionalne:	Liczba projektów [szt.]			(1) Długość wybudowanej / zmodernizowanej dystrybucyjnej sieci gazowej [km]; (2) Długość nowo wybudowanych i zmodernizowanych elektroenergetycznych sieci przesyłowych i dystrybucyjnych [km]		
1.4.1	<i>Tworzenie aliansów strategicznych na rzecz zapewnienia multimodalności infrastruktury transportowej Środkowoeuropejskiego Korytarza Transportowego CETC-ROUTE65</i>	1.4	tezy 1,14, 16, 17	Sekretariat CETC, Samorząd Województwa, Ministerstwo Infrastruktury i Transportu	Ogółem: Lokalne: Regionalne: Centralne: UE krajowe: UE regionalne:	Liczba projektów [szt.]			Liczba aliansów strategicznych [szt.]		
1.4.2	<i>Współpraca z partnerami zagranicznymi na rzecz integracji infrastruktury energetycznej EUWT CETC-ROUTE65</i>	1.4	tezy 1,14, 16, 17	Sekretariat CETC, Samorząd Województwa	Ogółem: Lokalne: Regionalne: Centralne: UE krajowe: UE regionalne:	Liczba projektów [szt.]			Długość nowo wybudowanych i zmodernizowanych		

									elektroenergetycznych sieci przesyłowych i dystrybucyjnych [km]		
1.4.3	Wzmocnienie gospodarczego oddziaływania Korytarza Transportowego CETC-ROUTE65	1.4	tezy 1,14, 16, 17	Sekretariat CETC, Samorząd Województwa	Ogółem: Lokalne: Regionalne: Centralne: UE krajowe: UE regionalne:	Liczba projektów [szt.]					

ZAŁOŻENIA PROGRAMU STRATEGICZNEGO:		WSPÓŁPRACA TERYTORIALNA				
Jednostka Wiodąca: UMWZ (Lider):		Wydział Współpracy Terytorialnej				
Jednostka Współpracująca UMWZ:		Wydział Zarządzania Strategicznego, Wydział Infrastruktury i Transportu, Wydział Gospodarki i Turystyki, Centrum Obsługi Inwestora i Eksportera, Wydział Kultury, Nauki i Dziedzictwa Narodowego				
Członek Zarządu odpowiedzialny za Program:		Olgiard Geblewicz				
OCENA POKRYCIA SRWZ PRZEZ PROGRAMY STRATEGICZNE						
Nr Celu	Cele główne Programu Strategicznego wpisujące się w Cele Kierunkowe SRWZ	Nr celu kierunkowego SRWZ	Uwagi (opis)	Wskaźniki rezultatu opisujące Cele główne PS		
				wartość bieżąca	wartość docelowa do roku:	
					2020	2022
2.	Wzmocnienie współpracy regionu w wymiarze krajowym i makroregionalnym	1.1, 1.2, 1.3, 1.4, 1.5, 2.1, 2.2, 2.4, 3.3, 3.4, 3.5, 3.6, 5.1, 5.5, 6.2,	Nowy paradygmat programowania rozwoju regionalnego wymusza na regionach odejście od koncentrowania się na działaniach ukierunkowanych wyłącznie do wewnątrz województwa na rzecz integracji działań uwzględniających kierunki rozwoju regionów sąsiednich i efektów synergii w ujęciu makroregionalnym.	Liczba przedsięwzięć w skali ponadregionalnej [szt.]		
MACIERZ CELÓW i PRIORYTETÓW PROGRAMU STRATEGICZNEGO *)						
Nr Prior	Priorytety Programu Strateg.:	Przyporządkowanie do Celu głównego Programu Strategicznego	Czy dany Priorytet dotyczy również obszaru objętego innym Programem Strategicznym?	Wskaźniki rezultatu opisujące Priorytety		
				wartość bieżąca	wartość docelowa do roku:	
					2020	2022
2.1	Wzmocnienie potencjału inwestycyjnego makroregionu Polska Zachodnia	Wzmocnienie współpracy regionu w wymiarze krajowym i makroregionalnym	PS Dostępność i Bezpieczeństwo	Liczba projektów inwestycyjnych w ramach Polski Zach. [szt.]		

2.2	Tworzenie warunków do rozwoju gospodarki opartej na wiedzy w makroregionie Polski Zachodniej	Wzmocnienie współpracy regionu w wymiarze krajowym i makroregionalnym	PS Dostępność i Bezpieczeństwo, PS Ochrona Zdrowia		Liczba projektów objętych wsparciem [szt.]		
2.3	Współpraca bilateralna z województwem pomorskim	Wzmocnienie współpracy regionu w wymiarze krajowym i makroregionalnym	PS Dostępność i Bezpieczeństwo, PS Przemysł Czasu Wolnego i Przemysł Kreatywne		Liczba projektów objętych wsparciem [szt.]		
2.4	Współpraca bilateralna z województwem wielkopolskim	Wzmocnienie współpracy regionu w wymiarze krajowym i makroregionalnym	PS Dostępność i Bezpieczeństwo, PS Przemysł Czasu Wolnego i Przemysł Kreatywne		Liczba projektów objętych wsparciem [szt.]		
2.5	Współpraca bilateralna z województwem lubuskim	Wzmocnienie współpracy regionu w wymiarze krajowym i makroregionalnym	PS Dostępność i Bezpieczeństwo, PS Przemysł Czasu Wolnego i Przemysł Kreatywne		Liczba projektów objętych wsparciem [szt.]		

DZIAŁANIA PROGRAMU STRATEGICZNEGO

Nr Dział	Działania	Numer i nazwa Priorytetu PS	Uzasadnienie w części diagnostycznej Programu Strategicznego	Realizatorzy Działania	Szacowane nakłady na realizację Działania*	Wskaźniki produktu opisujące Działania		Wskaźniki rezultatu opisujące Działania			
						wartość bieżąca	wartość docelowa do roku:		wartość bieżąca	wartość docelowa do roku:	
							2020	2022		2020	2022
2.1.1	<i>Wspólne działania regionów Polski Zachodniej w zakresie infrastruktury na rzecz wzmocnienia potencjału inwestycyjnego całego</i>	2.1	tezy 1,2,3	Samorząd Województwa, Samorządy gmin i powiatów, Administracja rządowa,	Ogółem: Lokalne: Regionalne: Centralne: UE krajowe: UE regionalne:	Liczba projektów w [szt.]			(1) Długość wybudowanych/przebudowanych dróg krajowych		

	<i>makroregionu</i>			Urzędy Morskie					[km], (2) Długość zrehabilitowanych linii kolejowych [km], (3) Długość nowych wybudowanych i zmodernizowanych elektroenergetycznych sieci przesyłowych i dystrybucyjnych [km]		
2.2.1	<i>Tworzenie warunków dla rozwoju społeczeństwa informacyjnego</i>	2.2	tezy 3,11	Samorząd Województwa, Samorzady gmin i powiatów, Administracja rządowa	Ogółem: Lokalne: Regionalne: Centralne: UE krajowe: UE regionalne:	Liczba projektów w [szt.]			(1) Długość sieci NGA [km], (2) Liczba usług TIK o charakterze makroregionalnym [szt.], (3) Liczba uruchomionych w wyniku wsparcia systemów teleinformatycznych w podmiotach publicznych [szt.]		
2.2.2	<i>Wspieranie rozwoju sieci współpracy ośrodków</i>	2.2	tezy 3,5,8,11	Samorząd Województwa,	Ogółem: Lokalne:	Liczba projektów			(1) Nakłady na B+R		

	<p><i>naukowo badawczych i akademickich Polski Zachodniej oraz rozwijanie innych elementów gospodarki opartej na wiedzy</i></p>			<p>ośrodki naukowe</p>	<p>Regionalne: Centralne: UE krajowe: UE regionalne:</p>	<p>w [szt.]</p>		<p>[PLN]; (2) Liczba projektów B+R realizowanych dzięki wsparciu [szt.], (3) Liczba jednostek naukowych objętych wsparciem w zakresie prowadzenia prac B+R [szt.]</p>		
--	---	--	--	------------------------	--	-----------------	--	---	--	--

2.2.3	<i>Ponadregionalne specjalistyczne centra usług medycznych</i>	2.2	tezy 3,5,11	Samorząd Województwa, PUM	Ogółem: Lokalne: Regionalne: Centralne: UE krajowe: UE regionalne:	Liczba zmodernizowanych podmiotów leczniczych [szt.]			Oczekiwana liczba osób korzystających z ulepszonych usług opieki zdrowotnej [osoby]		
2.3.1	<i>Rozwój regionalnego wymiaru Zintegrowanego Zarządzania Obszarami Przybrzeżnymi i wymiaru morskiego</i>	2.3	tezy 4,6	Samorząd Województwa, Samorzady gmin i powiatów, Urzędy Morskie	Ogółem: Lokalne: Regionalne: Centralne: UE krajowe: UE regionalne:	Liczba projektów [szt.]			Powierzchnia ZZOP objęta wsparciem [m ²]		
2.3.2	<i>Rozwój połączeń komunikacyjnych i transportowych</i>	2.3	tezy 6,7	Samorząd Województwa, Samorzady gmin i powiatów	Ogółem: Lokalne: Regionalne: Centralne: UE krajowe: UE regionalne:	Liczba projektów [szt.]			Liczba osób korzystających z połączeń [osoby]		
2.3.3	<i>Rozwój i poprawa niezawodności systemów sieci przesyłowych między województwami</i>	2.3	teza 10	PSE, PGNiG	Ogółem: Lokalne: Regionalne: Centralne: UE krajowe: UE regionalne:	Liczba projektów [szt.]			Długość infrastruktury objętej wsparciem [km]		
2.3.4	<i>Koordinacja planowania strategicznego na obszarze pogranicza województw</i>	2.3	teza 6	Samorząd Województwa, Samorzady gmin	Ogółem: Lokalne: Regionalne: Centralne: UE krajowe: UE regionalne:	Liczba uzgodnionych planów [szt.]			Obszar pogranicza regionów objęty skoordynowanymi planami [km ²]		
2.3.5	<i>Integracja infrastruktury turystycznej</i>	2.3	teza 9	ZROT, Samorząd Województwa,	Ogółem: Lokalne:	Liczba projektów			(1) Liczba produktów		

				Samorządy gmin i powiatów, NGO, przedsiębiorstwa turystyczne	Regionalne: Centralne: UE krajowe: UE regionalne:	w [szt.]			turystycznych objętych integracją [szt.], (2) Długość utworzonych lub przebudowanych szlaków turystycznych [km]		
2.4.1	<i>Koordinacja planowania strategicznego na obszarze pogranicza województw</i>	2.4	teza 6	Samorząd Województwa, Samorzady gmin	Ogółem: Lokalne: Regionalne: Centralne: UE krajowe: UE regionalne:	Liczba uzgodnionych planów [szt.]			Obszar pogranicza regionów objęty skoordynowanymi planami [km ²]		
2.4.2	<i>Rozwój połączeń komunikacyjnych i transportowych</i>	2.4	tezy 6,7	NGO, Samorząd Województwa, Samorzady gmin	Ogółem: Lokalne: Regionalne: Centralne: UE krajowe: UE regionalne:	Liczba projektów [szt.]			Liczba osób korzystających z połączeń [osoby]		
2.4.3	<i>Integracja infrastruktury turystycznej</i>	2.4	teza 9	ZROT, Samorząd Województwa, Samorzady gmin i powiatów	Ogółem: Lokalne: Regionalne: Centralne: UE krajowe: UE regionalne:	Liczba projektów [szt.]			(1) Liczba produktów turystycznych objętych integracją [osoby]; (2) Długość utworzonych lub przebudowanych szlaków turystycznych		

									ch [km]		
2.5.1	<i>Koordinacja planowania strategicznego na obszarze pogranicza województw</i>	2.4	teza 6	Samorząd Województwa, Samorzady gmin	Ogółem: Lokalne: Regionalne: Centralne: UE krajowe: UE regionalne:	Liczba uzgodnionych planów [szt.]			Obszar pogranicza regionów objęty skoordynowanymi planami [km ²]		
2.5.2	<i>Rozwój połączeń komunikacyjnych i transportowych</i>	2.4	teza 6,7	NGO, Samorząd Województwa, Samorzady gmin	Ogółem: Lokalne: Regionalne: Centralne: UE krajowe: UE regionalne:	Liczba połączeń [szt.]			Liczba osób korzystających z połączeń [osoby]		

2.5.3	<i>Integracja infrastruktury turystycznej</i>	2.4	teza 9	ZROT, Samorząd Województwa, Samorządy gmin i powiatów	Ogółem: Lokalne: Regionalne: Centralne: UE krajowe: UE regionalne:	Liczba projektów [szt.]			(1) Liczba produktów turystycznych objętych integracją [szt.], (2) Długość utworzonych lub przebudowanych szlaków turystycznych [km]		
-------	---	-----	---------------	---	---	-------------------------	--	--	---	--	--

ZAŁOŻENIA PROGRAMU STRATEGICZNEGO:	WSPÓLPRACA TERYTORIALNA
Jednostka Wiodąca: UMWZ (Lider):	Wydział Współpracy Terytorialnej
Jednostka Współpracująca UMWZ:	Wydział Zarządzania Strategicznego, Wydział Infrastruktury i Transportu, Wydział Gospodarki i Turystyki, Centrum Obsługi Inwestora i Eksportera
Członek Zarządu odpowiedzialny za Program:	Olgiard Geblewicz

OCENA POKRYCIA SRWZ PRZEZ PROGRAMY STRATEGICZNE

Nr Celu	Cele główne Programu Strategicznego wpisujące się w Cele Kierunkowe SRWZ	Nr celu kierunkowego SRWZ	Uwagi (opis)	Wskaźniki rezultatu opisujące Cele główne PS		
				wartość bieżąca	wartość docelowa do roku:	
					2020	2022
3.	Wzmocnienie regionalnej spójności gospodarczej, społecznej i terytorialnej	2.1,2.3, 3.1,3.2,3.6, 4.2,4.3,				

MACIERZ CELÓW i PRIORYTETÓW PROGRAMU STRATEGICZNEGO *)

Nr Prior	Priorytety Programu Strateg.:	Przyporządkowanie do Celu głównego Programu Strategicznego	Czy dany Priorytet dotyczy również obszaru objętego innym Programem Strategicznym?	Wskaźniki rezultatu opisujące Priorytety		
				wartość bieżąca	wartość docelowa do roku:	
					2020	2022
3.1	Rozwój gospodarczy społeczny i infrastrukturalny obszarów o najniższym dostępie mieszkańców do dóbr i usług (Specjalna Strefa Włączenia - obszar strategicznej interwencji)	Wzmocnienie regionalnej spójności gospodarczej, społecznej i terytorialnej	PS Przemysł Czasu Wolnego i Przemysł Kreatywne, PS Dostępność i Bezpieczeństwo, PS Społeczeństwo	Dochody z CIT i PIT per capita [PLN]		

3.2	Wzmocnienie roli Szczecińskiego Obszaru Metropolitalnego jako regionalnego centrum rozwoju gospodarczego. Integracja współpracy samorządów tworzących SOM w celu rozwoju funkcji metropolitalnych.	Wzmocnienie regionalnej spójności gospodarczej, społecznej i terytorialnej	PS Dostępność i Bezpieczeństwo		Dochody z CIT i PIT per capita w SOM [PLN]		
3.3	Rozwój Koszalińsko - KołobrzESCO - Białogardzkiego Obszaru Funkcjonalnego jako bieguna wzrostu we wschodniej części województwa zachodniopomorskiego	Wzmocnienie regionalnej spójności gospodarczej, społecznej i terytorialnej	PS Dostępność i Bezpieczeństwo		Dochody z CIT i PIT per capita w KKBOF [PLN]		
3.4	Wzmocnienie strefy nadmorskiej jako obszaru dyfuzji procesów rozwojowych	Wzmocnienie regionalnej spójności gospodarczej, społecznej i terytorialnej	PS Przemysł Czasu Wolnego i Przemysł Kreatywny, PS Dostępność i Bezpieczeństwo		Dochody z CIT i PIT per capita [PLN]		
3.5	Poprawa efektywności realizacji polityki rozwoju w wymiarze regionalnym	Wzmocnienie regionalnej spójności gospodarczej, społecznej i terytorialnej			Liczba podmiotów współpracujących z samorządami województwa w ramach ROT [szt.]		

DZIAŁANIA PROGRAMU STRATEGICZNEGO											
Nr Dział	Działania	Numer i nazwa Priorytetu PS	Uzasadnienie w części diagnostycznej Programu Strategicznego	Realizatorzy Działania	Szacowane nakłady na realizację Działania*	Wskaźniki produktu opisujące Działania			Wskaźniki rezultatu		
						wartość bieżąca	wartość docelowa do roku:		wartość bieżąca	wartość docelowa do roku:	
							2020	2022		2020	2022
3.1.1	<i>Wsparcie rozwoju dróg lokalnych infrastruktury komunikacyjnej dla poprawy dostępu do regionalnych i subregionalnych ośrodków rozwoju</i>	3.1	tezy 1, 2, 14, 15,17	Samorząd Województwa, Samorzady gmin i powiatów	Ogółem: Lokalne: Regionalne: Centralne: UE krajowe: UE regionalne:	Długość wybudowanych/przebudowanych dróg wojewódzkich, gminnych [km]			Skrócenie czasu przejazdu – [%]		
3.1.2	<i>Zwiększenie dostępności i podniesienie jakości usług publicznych i społecznych</i>	3.1	tezy 1, 2, 14, 15,17	Samorząd Województwa, Samorzady gmin i powiatów	Ogółem: Lokalne: Regionalne: Centralne: UE krajowe: UE regionalne:	Liczba projektów [szt.]			(1) Oczekiwana liczba osób korzystających z ulepszonych usług opieki zdrowotnej [osoby]; (2) Oczekiwana liczba osób korzystających z ulepszonych usług społecznych [osoby]; (3) Potencjalna liczba użytkowników		

									w infrastruktur y opieki nad dziećmi lub edukacyjnej wspartej w programie [osoby]		
--	--	--	--	--	--	--	--	--	---	--	--

3.1.3	<i>Stworzenie lokalnej bazy rozwoju gospodarczego w oparciu o biogospodarkę i turystykę</i>	3.1	tezy 1,2,17,	Samorząd Województwa, Samorzady gmin i powiatów, ZROT, przedsiębiorstwa, NGO	Ogółem: Lokalne: Regionalne: Centralne: UE krajowe: UE regionalne:	(1) Liczba wspartych klastrów w obszarze biogospodarki [szt.]; (2) Liczba wybudowanych/zmodernizowanych jednostek wytwarzania energii elektrycznej /cieplnej z OZE [szt.]; (3) Liczba przebudowanych lub zmodernizowanych obiektów turystycznych i rekreacyjnych [szt.]		(1) Liczba dofinansowanych projektów realizowanych w ramach klastrów i inicjatyw klastrowych w obszarze biogospodarki [szt.]; (2) Dodatkowa zdolność wytwarzania energii odnawialnej [MW]; (3) Oczekiwana liczba odwiedzin w objętych wsparciem miejscach stanowiących atrakcje turystyczne [szt.]		
3.1.4	<i>Rozbudowa i modernizacja infrastruktury technicznej</i>	3.1	tezy 1,2,17,	PSE, PGNiG	Ogółem: Lokalne: Regionalne: Centralne: UE krajowe: UE regionalne:	(1) Długość nowo wybudowanych i zmodernizowanych gazociągów w przesyłowy		(1) Liczba podmiotów podłączonych do wybudowanej / zmodernizowanej sieci gazowej		

						<p>ch [km]; (2) Długość wybudowanej / zmodernizowanej dystrybucyjnej sieci gazowej [km]; (3) Długość nowo wybudowanych i zmodernizowanych elektroenergetycznych sieci przesyłowych i dystrybucyjnych [km]</p>			<p>[osoby] (2) Liczba podmiotów podłączonych do wybudowanej / zmodernizowanej sieci elektroenergetycznych [osoby]</p>		
--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

3.1.5	<i>Integracja i wzmocnienie potencjału 6 miast Strefy centralnej (Łobez, Drawsko Pom., Złocieniec, Czaplinek, Połczyn Zdrój, Świdwin)</i>	3.1	tezy 1,2,18	Samorząd Województwa, Samorządy gmin i powiatów	Ogółem: Lokalne: Regionalne: Centralne: UE krajowe: UE regionalne:	Liczba partnerskich projektów [szt.]			Liczba wspólnych koncepcji rozwojowych [szt.]		
3.2.1	<i>Rozwój potencjału gospodarczego SOM</i>	3.2	tezy 4,5,6,10	Samorząd Województwa, Samorządy gmin i powiatów, SOM	Ogółem: Lokalne: Regionalne: Centralne: UE krajowe: UE regionalne:	(1) Powierzchnia wspartych (przygotowanych) terenów inwestycyjnych [ha]; (2) Liczba wspartych przedsięwzięć informacyjnych - promocyjnych o charakterze krajowym / międzynarodowym [szt.]; (3) Liczba wspartych klastrów [szt.]; (4) Liczba wspartych instytucji otoczenia biznesu - ośrodki innowacji /			(1) Liczba inwestycji zlokalizowanych na przygotowanych terenach inwestycyjnych [szt.]; (2) Liczba małych, średnich i dużych przedsiębiorstw działających na terenie SOM [szt./1000 mieszk.]; (3) Odsetek przedsiębiorstw innowacyjnych [%]		

						ośrodki przedsię- wzięć [szt.]					
3.2.2	<i>Rozwój funkcji metropolitalnych związanych z nauką, kulturą, turystyką, w tym w szczególności wodną oraz miejską</i>	3.2	tezy 4,5,8	Samorząd Województwa, Samorzady gmin i powiatów, ZROT	Ogółem: Lokalne: Regionalne: Centralne: UE krajowe: UE regionalne:	Liczba projektów [szt.]			(1) Liczba nowych produktów turystycznych [szt.]; (2) Liczba nowych imprez kulturalnych [szt.]		

3.2.3	<i>Utworzenie metropolitalnego systemu transportowego</i>	3.2	tezy: 8,9	Samorząd Województwa, Samorzady gmin i powiatów	Ogółem: Lokalne: Regionalne: Centralne: UE krajowe: UE regionalne:	(1) Całkowita długość przebudowanych lub zmodernizowanych linii kolejowych [km]; (2) Całkowita długość nowych lub ulepszonych linii tramwajowych [km]; (3) Liczba zakupionych lub zmodernizowanych jednostek taboru pasażerskiego w publicznym transporcie zbiorowym komunikacji miejskiej [km];		Liczba osób korzystających z metropolitalnej komunikacji publicznej [osoby]		
-------	---	-----	-----------	---	---	--	--	---	--	--

						(4) Długość wybudow anych lub przebudo wanych dróg dla rowerów [km] (5) Liczba zainstalo wanych in teligentny ch system ów transp ortowych [szt.]					
--	--	--	--	--	--	---	--	--	--	--	--

3.2.4	<i>Zapewnienie wysokiej jakości usług publicznych w SOM</i>	3.2	tezy: 5,8,9,	Samorząd Województwa, Samorzady gmin i powiatów, SOM	Ogółem: Lokalne: Regionalne: Centralne: UE krajowe: UE regionalne:	Liczba projektów w [szt.]		(1) Oczekiwana liczba osób korzystających z ulepszonych usług opieki zdrowotnej [osoby]; (2) Oczekiwana liczba osób korzystających z ulepszonych usług społecznych [osoby] (3) Potencjalna liczba użytkowników infrastruktury opieki nad dziećmi lub edukacyjnej w sferze w programie [osoby]		
3.3.1	<i>Rozwój potencjału gospodarczego koszańskiego obszaru aglomeracyjnego</i>	3.3	tezy 11,12,13	Samorząd Województwa, Samorzady gmin i powiatów	Ogółem: Lokalne: Regionalne: Centralne: UE krajowe: UE regionalne:	(1) Liczba partnerskich projektów [szt.] (2) Powierzchnia w sferze (przygotowanie)		(1) Liczba wspólnych ofert inwestycyjnych [szt.]; (2) Liczba inwestycji zlokalizowanych na prz		

						<p>wanych) terenów inwestycyjnych [ha] (3) Liczba wspartych przedsięwzięć informacyjno-promocyjnych o charakterze krajowym/międzynarodowym [szt.] (3) Liczba wspartych klastrów [szt.]</p>			<p>ygotowanych terenach inwestycyjnych [szt.]; (3) Liczba małych, średnich i dużych przedsiębiorstw działających na terenie KOA [szt./1000 mieszkańców]; (4) Odsetek przedsiębiorstw innowacyjnych [%]</p>		
--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

3.3.2	<i>Objęcie KKBOF wspólną polityką transportową</i>	3.3	tezy 11,12,13	Samorząd Województwa, Samorządy gmin i powiatów	Ogółem: Lokalne: Regionalne: Centralne: UE krajowe: UE regionalne:	(1) Liczba zakupionych lub zmodernizowanych jednostek taboru pasażerskiego w publicznym transporcie zbiorowym komunikacji miejskiej [szt.]; (2) Długość wybudowanych lub przebudowanych dróg dla rowerów [km] (3) Liczba wybudowanych zintegrowanych węzłów w/centrów przesiadkowych [szt.]			Liczba osób korzystających z komunikacji publicznej [osoby]		
3.3.3	<i>Zapewnienie wysokiej jakości usług publicznych</i>	3.3	tezy 11,12,13	Samorząd Województwa, Samorządy gmin i powiatów	Ogółem: Lokalne: Regionalne: Centralne: UE krajowe:	Liczba projektów [szt.]			(1) Oczekiwana liczba osób korzystających z		

					UE regionalne:				ulepszonych usług opieki zdrowotnej [osoby]; (2) Oczekiwana liczba osób korzystających z ulepszonych usług społecznych [osoby] (3) Potencjalna liczba użytkowników infrastruktury opieki nad dziećmi lub edukacyjnej wspartej w programie [osoby]		
3.4.1	<i>Rozwój infrastruktury komunikacyjnej i komunalnej warunkującej możliwości rozwojowe</i>	3.4	tezy 14,15,16	Samorząd Województwa, Samorzady gmin i powiatów, ZROT	Ogółem: Lokalne: Regionalne: Centralne: UE krajowe: UE regionalne:	(1) Długość wybudowanych/przebudowanych dróg wojewódzkich, powiatowych, gminnych [km]; (2) Długość wybudowanej/rozbudowanej			Skrócenie czasu przejazdu [%] (2) Liczba dodatkowych osób korzystających z ulepszonych zaopatrzenia w wodę [osoby] (3) Liczba dodatkowych		

						udowanej lub zmodernizowanej sieci wodociągowej [km] (3) Długość wybudowanej/rozbudowanej lub zmodernizowanej kanalizacji sanitarnej; (4) Liczba wybudowanych/rozbudowanych lub zmodernizowanych oczyszczalni ścieków komunalnych [szt.]			h osób korzystających z ulepszonych oczyszczalni ścieków [RLM]		
3.4.2.	Stworzenie warunków do przedłużenia sezonu turystycznego	3.4	tezy 14,15,16	Samorząd Województwa, Samorządy gmin i powiatów, ZROT, przedsiębiorstwa turystyczne	Ogółem: Lokalne: Regionalne: Centralne: UE krajowe: UE regionalne:	(1) Liczba wybudowanych/przebudowanych lub zmodernizowanych obiektów turystycznych i rekreacyjnych			Stopień wykorzystania miejsc noclegowych w obiektach turystycznych zbiorowego zakwaterowania w		

						acyjnych [szt.] (2) Liczba przeprowadzonych kampanii reklamowych promujących walory turystyczne [szt.]			okresie IX – V [%]		
3.5.1.	<i>Rozwój współpracy w ramach Regionalnego Obserwatorium Terytorialnego</i>	3.5	teza 20	Samorząd Województwa, Samorządy gmin i powiatów	Ogółem: Lokalne: Regionalne: Centralne: UE krajowe: UE regionalne:	Liczba podmiotów współpracujących z samorząd województwa w ramach ROT [szt.]			Liczba dokumentów w analityczno-sprawozdawczych opracowaniach ramach ROT [szt.]		

ZAŁOŻENIA PROGRAMU STRATEGICZNEGO:		WSPÓLPRACA TERYTORIALNA				
Jednostka Wiodąca: UMWZ (Lider):		Wydział Współpracy Terytorialnej				
Jednostka Współpracująca UMWZ:		Wydział Zarządzania Strategicznego, Wydział Infrastruktury i Transportu, Wydział Gospodarki i Turystyki, Centrum Obsługi Inwestora i Eksportera, Wydział Kultury, Nauki i Dziedzictwa Narodowego				
Członek Zarządu odpowiedzialny za Program:		Olgiard Geblewicz				
OCENA POKRYCIA SRWZ PRZEZ PROGRAMY STRATEGICZNE						
Nr Celu	Cele główne Programu Strategicznego wpisujące się w Cele Kierunkowe SRWZ	Nr celu kierunkowego SRWZ	Uwagi (opis)	Wskaźniki rezultatu opisujące Cele główne PS		
				wartość bieżąca	wartość docelowa do roku:	
					2020	2022
4.	Wzmocnienie wewnętrznego potencjału rozwojowego miast	3.1, 3.2, 4.6, 5.2,	Lepsze wykorzystanie potencjałów obszarów miejskich do kreowania wzrostu gospodarczego i tworzenia miejsc pracy oraz poprawy jakości życia mieszkańców, postrzegane jest jako cel główny w Krajowej Polityce Miejskiej. Ukazuje on rolę społeczno-gospodarczą jaką pełnią miasta w systemie współczesnej gospodarki, potrzebę ich mieszkańców do życia w harmonijnym otoczeniu z dostępem do usług publicznych związanych z ochroną zdrowia, edukacją, administracją publiczną, turystyką i sportem czy usługami kultury. Realizacja tego celu odbywać się będzie poprzez rewitalizację miejskich obszarów zdegradowanych, poprawę jakości przestrzeni publicznych w miastach, dążenie do zrównoważonego rozwoju miejskiego i ochrony środowiska oraz poprzez rozwój kapitału ludzkiego i społecznego w miastach.	Liczba przedsięwzięć angażująca miasta [szt.]		

MACIERZ CELÓW I PRIORYTETÓW PROGRAMU STRATEGICZNEGO *)						
Nr Prior	Priorytety Programu Strateg.:	Przyporządkowanie do Celu głównego Programu Strategicznego	Czy dany Priorytet dotyczy również obszaru objętego innym Programem Strategicznym?	Wskaźniki rezultatu opisujące Priorytety		
				wartość bieżąca	wartość docelowa do roku:	
					2020	2022
4.1	Rewitalizacja obszarów zdegradowanych	Wzmocnienie wewnętrznego potencjału rozwojowego miast		Liczba projektów realizowanych na obszarach miejskich [szt.]		
4.2	Zrównoważony rozwój miejski i ochrona środowiska	Wzmocnienie wewnętrznego potencjału rozwojowego miast		Liczba projektów realizowanych na obszarach miejskich [szt.]		
4.3	Poprawa jakości przestrzeni publicznych	Wzmocnienie wewnętrznego potencjału rozwojowego miast		Liczba projektów realizowanych na obszarach miejskich [szt.]		
4.4	Rozwój kapitału ludzkiego i społecznego w miastach	Wzmocnienie wewnętrznego potencjału rozwojowego miast		Liczba projektów realizowanych na obszarach miejskich [szt.]		

DZIAŁANIA PROGRAMU STRATEGICZNEGO											
Nr Dział	Działania	Numer i nazwa Priorytetu PS	Uzasadnienie w części diagnostycznej Programu Strategicznego	Realizatorzy Działania	Szacowane nakłady na realizację Działania*	Wskaźniki produktu opisujące Działania			Wskaźniki rezultatu opisujące Działania		
						wartość bieżąca	wartość docelowa do roku:		wartość bieżąca	wartość docelowa do roku:	
							2020	2022		2020	2022
4.1.1	Opracowanie LPR	4.1	tezy 1,2,3,4	Samorząd Województwa, Samorządy gmin	Ogółem: Lokalne: Regionalne: Centralne: UE krajowe: UE regionalne:	Liczba opracowanych LPR [szt.]			(1) Powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją [ha]; (2) Łączna powierzchnia zrekultywowanych gruntów [ha]; (3) Liczba mieszkańców w obszarach objętych rewitalizacją [osoby]		
4.1.2	Realizacja zintegrowanych projektów rewitalizacyjnych	4.1	tezy 1,2,3,4	Samorząd Województwa, Samorządy gmin	Ogółem: Lokalne: Regionalne: Centralne: UE krajowe: UE regionalne:	Liczba realizowanych projektów w zintegrowanych [szt.]			(1) Liczba mieszkańców w obszarach objętych rewitalizacją [osoby] (2) Liczba nowych / przekształconych		

									ch obiektów infrastruktury zlokalizowanych na zrewitalizowanych obszarach [szt.]		
--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

4.2.1	<i>Rozwój badań i monitoringu stanu środowiska w miastach</i>	4.2	tezy 1,4	Samorząd Województwa, Samorzady gmin, ośrodki naukowe	Ogółem: Lokalne: Regionalne: Centralne: UE krajowe: UE regionalne:	(1) Liczba nowych/zmodernizowanych stanowisk pomiarowych na potrzeby monitoringu stanu środowiska [szt.]; (2) Liczba opracowanych ekspertyz, ocen, analiz, koncepcji, studiów [szt.]			(1) Spadek emisji dwutlenku siarki w wyniku interwencji [tony/rok]; (2) Spadek emisji tlenku azotu w wyniku interwencji [tony/rok]; (3) Spadek emisji pyłów w wyniku interwencji [tony/rok]		
4.2.2	<i>TCM - Town Centre Management - zarządzania centrami miast</i>	4.2	tezy 1,4	Samorząd Województwa, Samorzady gmin	Ogółem: Lokalne: Regionalne: Centralne: UE krajowe: UE regionalne:	Liczba wypracowanych koncepcji TCM [szt.]			Liczba miast wdrażających projekty z zakresu TCM [szt.]		
4.3.1	<i>Waloryzacja i wspieranie dostępności, funkcjonalności, komfortu i wartości społecznej przestrzeni publicznych</i>	4.3	tezy 1,4	Samorząd Województwa, Samorzady gmin	Ogółem: Lokalne: Regionalne: Centralne: UE krajowe: UE regionalne:	Liczba projektów w poprawiających jakość przestrzeni publicznych [szt.]			Oczekiwana liczba osób korzystających z efektów realizacji projektów [osoby]		

4.3.2	<i>Upowszechnianie dostępu do bezprzewodowej sieci internetowej</i>	4.3	tezy 1,4	Samorząd Województwa, Samorzady gmin	Ogółem: Lokalne: Regionalne: Centralne: UE krajowe: UE regionalne:	(1) Liczba nowych/ z modernizowanych punktów publicznego dostępu do Internetu (PIAP) [szt.]; (2) Liczba punktów bezprzewodowego dostępu do Internetu [szt.]		(1) Liczba osób korzystających ze zbudowanych / zmodernizowanych publicznych punktów dostępu do Internetu (PIAP) [osoby]; (2) Liczba osób korzystających z Internetu bezprzewodowego [osoby]		
-------	---	------------	-----------------	--------------------------------------	---	--	--	---	--	--

4.3.3	<i>Budowa społecznej świadomości i zaangażowania w budowę nowoczesnej przestrzeni publicznej</i>	4.3	tezy 1,4	Samorząd Województwa, Samorzady gmin, NGO	Ogółem: Lokalne: Regionalne: Centralne: UE krajowe: UE regionalne:	Liczba gmin prowadzących kampanie / działania z mierzącą ce do wzrostu aktywności mieszkańców [szt.]			Zasięg zrealizowanych przedsięwzięć edukacyjno-promocyjnych oraz informacyjnych [osoby]		
4.3.4	<i>Włączanie społeczności lokalnej w proces programowania i aktywizowania przestrzeni</i>	4.3	tezy 1,4,5	Samorząd Województwa, Samorzady gmin, NGO	Ogółem: Lokalne: Regionalne: Centralne: UE krajowe: UE regionalne:	Liczba projektów w realizowanych we współpracy JST z NGO [szt.]			Powierzchnia obszarów objętych wspólnymi projektami [ha]		
4.3.5	<i>Włączanie instytucji publicznych i podmiotów komercyjnych w podnoszenie jakości przestrzeni</i>	4.3	tezy 1,4	Samorząd Województwa, Samorzady gmin	Ogółem: Lokalne: Regionalne: Centralne: UE krajowe: UE regionalne:	Liczba projektów w realizowanych we współpracy JST z instytucjami publicznymi / podmiotami komercyjnymi			Powierzchnia obszarów objętych wspólnymi projektami [ha]		

						nymi [szt.]					
4.3.6	<i>Przywracanie i tworzenie więzi organizmów miejskich z akwenami i innymi formami środowiska naturalnego</i>	4.3	tezy 1,4	Samorząd Województwa, Samorzady gmin	Ogółem: Lokalne: Regionalne: Centralne: UE krajowe: UE regionalne:	(1) Łączna powierzchnia zrekultywowanych gruntów [ha]; (2) Nowa otwarta przestrzeń na obszarach miejskich [m ²]; (3) Liczba wybudowanych obiektów turystycznych i rekreacyjnych [szt.]			Oczekiwana liczba osób korzystających z efektów realizacji projektów [osoby]		

4.4.1	<i>Wypracowanie i wprowadzanie kompleksowych rozwiązań w zakresie przeciwdziałania negatywnym zjawiskom demograficznym opierających się na działaniach prorodzinnych, rozwoju opieki zdrowotnej oraz zapobieganiu negatywnym zjawiskom społecznym</i>	4.4	tezy 1,4,5,6	Samorząd Województwa, Samorzady gmin	Ogółem: Lokalne: Regionalne: Centralne: UE krajowe: UE regionalne:	Liczba projektów w zakresie przeciwdziałania negatywnym zjawiskom demograficznym [szt.]			(1) Oczekiwana liczba osób korzystających z ulepszonych usług opieki zdrowotnej [osoby]; (2) Oczekiwana liczba osób korzystających z ulepszonych usług społecznych [osoby]		
4.4.2	<i>Wykorzystanie infrastruktury edukacji dla podnoszenia jakości kapitału ludzkiego w miastach.</i>	4.4	tezy 1,4,5,6	Samorząd Województwa, Samorzady gmin, ośrodki naukowe	Ogółem: Lokalne: Regionalne: Centralne: UE krajowe: UE regionalne:	Liczba uczestników szkoleń [osoby]			Liczba uczestników szkoleń, którzy podnieśli swoje kwalifikacje [osoby]		
4.4.3	<i>Działania systemowe na rzecz wzmocnienia kapitału społecznego</i>	4.4	tezy 1,4,6	Samorząd Województwa, Samorzady gmin, ośrodki naukowe	Ogółem: Lokalne: Regionalne: Centralne: UE krajowe: UE regionalne:	Liczba projektów w systemach na rzecz wzmocnienia kapitału społecznego [szt.]			Liczba stowarzyszeń per capita [szt.]		